

Attica Economic Review

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

«Προοπτική εξόδου από την πανδημία ενώ το δεύτερο κύμα συνεχίζεται»

Δεκέμβριος 2020

Περιεχόμενα

1. Πρόλογος
2. Ειδικό θέμα: Επιδράσεις της πανδημίας στην απασχόληση
3. Διεθνές περιβάλλον
4. Οικονομικό κλίμα
5. Βραχυπρόθεσμοι δείκτες
6. Δημοσιονομικά
7. Τραπεζικά
8. Ενέργεια, υποδομές, περιβάλλον

- Ενδείξεις εξασθένησης των επιδράσεων από τη νέα έξαρση του COVID-19 **στην ευρωπαϊκή και την παγκόσμια οικονομία στο τέλος του 2020**: η τιμή του πετρελαίου αυξήθηκε, οι χρηματιστηριακοί δείκτες ανήλθαν, όπως και ο όγκος του διεθνούς εμπορίου. Στην Ευρωζώνη, το κλίμα βελτιώθηκε τον Δεκέμβριο, ύστερα από ένα δίμηνο σταθερότητας, ενώ ενισχύθηκε η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου, κατόπιν των εκλογών στις ΗΠΑ.
- Καθώς τα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας κλιμακώθηκαν σε ορισμένες χώρες της κεντρικής και της βόρειας Ευρώπης προς το τέλος του 2020 και στην αρχή του 2021 (π.χ. Γερμανία, Ολλανδία, Ην. Βασίλειο, Βέλγιο), είναι αρκετά πιθανό οι επιπτώσεις της **δεύτερης φάσης της υγειονομικής κρίσης** να γίνουν περισσότερο αισθητές από την αρχή του νέου έτους.
- Η πολύ θετική εξέλιξη σχετικά με την αντιμετώπιση της πανδημίας, **της εκκίνησης των εμβολιασμών στο τέλος του 2020**, ενισχύει την προοπτική ουσιαστικής αντιμετώπισης του COVID-19 εντός του νέου έτους. Επιπλέον, θα βελτιώσει τις προσδοκίες για έξοδο της παγκόσμιας οικονομίας από την κρίση και ανάκαμψή της. Νέα πρόκληση σε αυτό το θέμα αποτελούν οι μεταλλάξεις του ιού, οι επιπτώσεις των οποίων προς το παρόν δεν έχουν εκτιμηθεί.
- Πέρα από τις **πολιτικές αναταράξεις στις ΗΠΑ**, οι οποίες ενδεχομένως να είναι βραχύβιες, η πορεία της οικονομίας θα εξαρτηθεί κυρίως από τους άξονες και τις παρεμβάσεις πολιτικής της νέας διακυβέρνησης.

- Στην Ελλάδα, η παράταση του **δεύτερου lockdown**, που έχει ηπιότερα χαρακτηριστικά από το προηγούμενο, στην αρχή του νέου έτους, ενισχύει την αβεβαιότητα για τη διάρκεια και τις επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης.
- Υπάρχουν ενδείξεις **μικρότερων αρνητικών επιδράσεων** από ότι στο τρίμηνο Μαρτίου-Μαΐου: σημαντική αύξηση βιομηχανικής παραγωγής τον Νοέμβριο, υποβοηθούμενη από την υποχώρηση της ύφεσης στην Ευρωζώνη, σταθερότητα προσδοκιών στο τέταρτο τρίμηνο, σύμφωνα με το δείκτη Οικονομικού Κλίματος. Ευρύτερα στην τρέχουσα φάση της υγειονομικής κρίσης, φαίνεται σε μεγάλο μέρος των επιχειρήσεων να **επικρατούν προσπάθειες προσαρμογής** της δραστηριότητάς τους στους υγειονομικούς κανόνες, παρά την αναστολή της λειτουργίας τους.
- Τα μέτρα στήριξης, συμπεριλαμβανομένων όσων εφαρμόστηκαν στην εορταστική περίοδο, επιδρούν εν μέρει ανασχετικά στις επιπτώσεις της πανδημίας και δεν μπορούν να υποκαταστήσουν μεσοπρόθεσμα την κανονική λειτουργία της αγοράς. Για αυτόν το λόγο, όποιες **παρεμβάσεις πολιτικής** εφαρμοστούν προσεχώς είναι σκόπιμο να αφορούν σε ενεργητικές δράσεις υποβοήθησης της προσαρμογής των επιχειρήσεων στις νέες συνθήκες. Η σημασία τέτοιων παρεμβάσεων ενισχύεται από το ενδεχόμενο καθυστερήσεων στην ενεργοποίηση του **έκτακτου μηχανισμού της ΕΕ (NextGenerationEU)** για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης.
- Οι εξελίξεις σχετικά με τον COVID-19 τους επόμενους μήνες είναι ιδιαίτερα κρίσιμες και για τη ζήτηση του **τομέα του Τουρισμού**.
- Το **ειδικό θέμα** του δελτίου αφορά στην επίδραση της πανδημίας στην απασχόληση και τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της. Ενδεικτικά, οι μεγαλύτερες απώλειες θέσεων εργασίας καταγράφηκαν στον Τουρισμό και τον Πρωτογενή τομέα. Τα μέτρα στήριξης συγκράτησαν την απασχόληση σε ορισμένους κλάδους (π.χ. Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο). Το ποσοστό τηλεργασίας σχεδόν διπλασιάστηκε, αλλά παραμένει χαμηλό. Δεν σημειώθηκαν ανακατατάξεις μεταξύ μερικής και πλήρους απασχόλησης.

2. Ειδικό θέμα

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

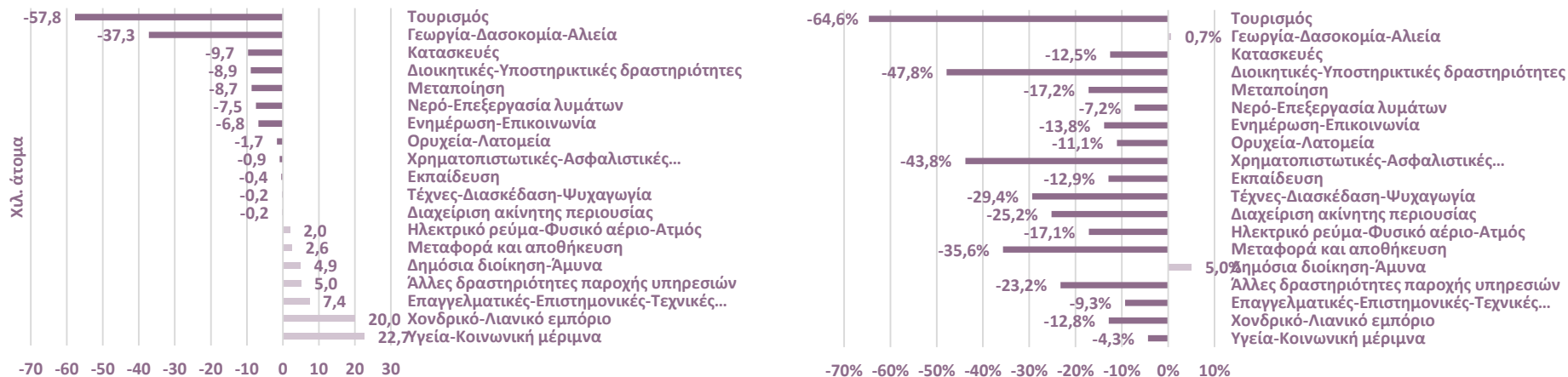
- Εκτός από τις αρνητικές συνέπειες του COVID-19 στην υγεία και την κοινωνική ζωή, σημαντικές ήταν και οι συνέπειές του σε βασικές οικονομικές μεταβλητές.
- Σε αυτές τις μεταβλητές περιλαμβάνεται η απασχόληση, η οποία επηρεάστηκε αρνητικά από την αναστολή λειτουργίας συγκεκριμένων δραστηριοτήτων, τους περιορισμούς στις μετακινήσεις εντός της χώρας καθώς και στις διεθνείς επιβατικές μετακινήσεις.
- Στην ανάλυση που ακολουθεί παρουσιάζονται συνοπτικά οι συνέπειες που είχε ο COVID-19 στην απασχόληση στην Ελλάδα, την περίοδο β' και γ' τρίμ. 2020.
- Η παρουσίαση αφορά στις επιδράσεις στην απασχόληση σε επίπεδο μονοψήφιων NACE Rev.2 δραστηριοτήτων, καθώς και σε ποιοτικά χαρακτηριστικά της (διάρθρωση σε μερική και πλήρη, ως προς τη θέση που έχουν οι απασχολούμενοι στο επάγγελμα, ως προς το μερίδιο της τηλεργασίας).

Παρεμβάσεις στήριξης της απασχόλησης

- Αναστολή συμβάσεων εργασίας εργαζομένων σε πληττόμενες επιχειρήσεις χωρίς δυνατότητα καταγγελίας τους
- Αποζημίωση ειδικού σκοπού για εργαζόμενους σε επιχειρήσεις σε αναστολή λειτουργίας
- Εκ περιτροπής εργασία (πρόγραμμα ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ)
- Δυνατότητα μεταφοράς προσωπικού μεταξύ επιχειρήσεων ομίλου
- Επέκταση υπερωριακής απασχόλησης πέραν των ισχυόντων ανώτατων ορίων
- Παράταση προθεσμιών καταβολής ασφαλιστικών εισφορών και δυνατότητα καταβολής τους σε δόσεις
- Δυνατότητα καταβολής επιδομάτων εορτών Πάσχα και Χριστουγέννων σε χρόνο μεταγενέστερο από τον οριζόμενο. Συμμετοχή δημόσιου τομέα για εργαζόμενους σε αναστολή σύμβασης εργασίας.
- Εφάπαξ οικονομική ενίσχυση και αποζημίωση ειδικού σκοπού για ελεύθερους επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενους
- Άδεια ειδικού σκοπού για τους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα που είναι γονείς
- Παράταση καταβολής επιδόματος ανεργίας και επιδόματος μακροχρονίως ανέργων
- Χορήγηση από ΟΑΕΔ εφάπαξ οικονομικής ενίσχυσης σε κάθε μη επιδοτούμενο μακροχρόνια άνεργο
- Πρόγραμμα επιδότησης ασφαλιστικών εισφορών για 100.000 νέες θέσεις εργασίας

ενίσχυση σε Υγεία και Εμπόριο. Η τάση στην απασχόληση δεν σχετίζεται πάντα με αυτή στον κύκλο εργασιών.

Μέση μεταβολή κλαδικής απασχόλησης και κύκλου εργασιών (β' τρίμ. - γ' τρίμ. 2020)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως γ' τρίμ. 2020

- Ισχυρότερη μείωση απασχόλησης και κύκλου εργασιών κατά μέσο όρο στο β' και γ' τρίμ. 2020 στον Τουρισμό (-57,8 χιλ. απασχολούμενοι και -64,6% αντίστοιχα)
- Σημαντική μείωση της απασχόλησης στον Πρωτογενή τομέα κατά 37,3 χιλ. άτομα, αλλά οριακή άνοδος του κύκλου εργασιών του (+0,7%)
- Στην Υγεία η ισχυρότερη ενίσχυση της απασχόλησης κατά 22,7 χιλ. άτομα, αντανακλώντας τις έκτακτες ανάγκες για τις υπηρεσίες του κλάδου εξαιτίας της πανδημίας και παρά τη μείωση του κύκλου εργασιών κατά 4,3%.
- Ακολουθεί σε άνοδο το Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο (+20,0 χιλ.), πιθανόν λόγω της σημαντικής ενίσχυσης της ζήτησης από supermarkets, παρά την αναστολή λειτουργίας που μείωσε τον κύκλο εργασιών (-12,8%) → ένδειξη επίδρασης μέτρων στήριξης της απασχόλησης

Θετικό ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων στο γ' τρίμ. 2020, αλλά αρνητικό τον Οκτώβριο-Νοέμβριο 2020

Εξέλιξη ροών μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα

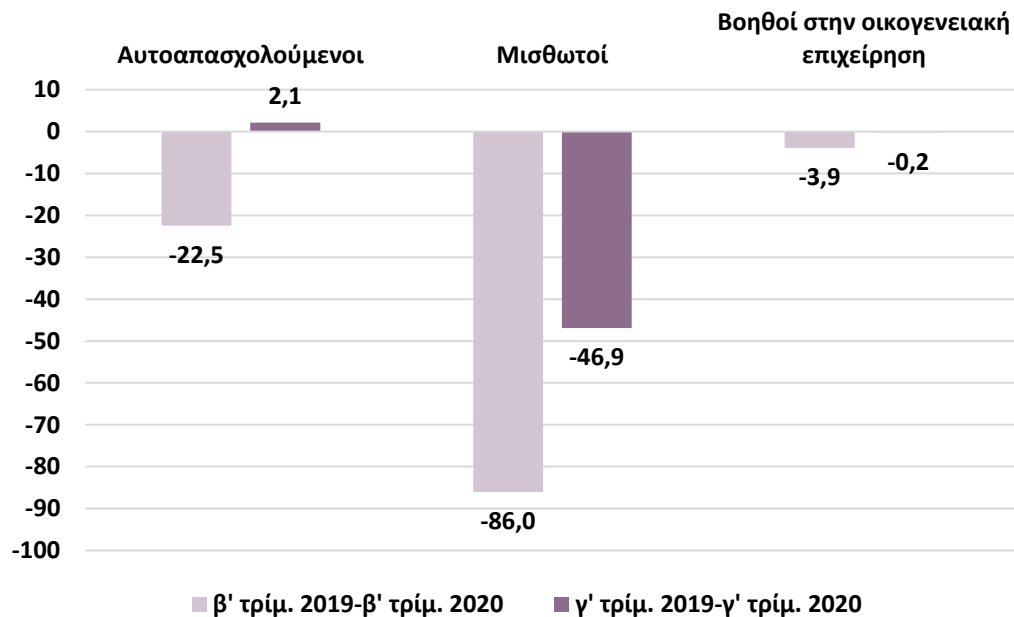
	β' τρίμ. 2019	β' τρίμ. 2020	Διαφορά		γ' τρίμ. 2019	γ' τρίμ. 2020	Διαφορά		10-11/2019	10-11/2020	Διαφορά	
ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ	895.194	386.165	-509.029	-56,9%	753.865	726.812	-27.053	-3,6%	438.542	315.859	-122.683	-28,0%
ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΙΣ	647.608	308.417	-339.191	-52,4%	762.794	616.030	-146.764	-19,2%	589.188	379.148	-210.040	-35,6%
Απολύσεις	375.934	170.786	-205.148	-54,6%	443.158	363.096	-80.062	-18,1%	427.424	265.874	-161.550	-37,8%
Οικειοθελώς	271.674	137.631	-134.043	-49,3%	319.636	252.934	-66.702	-20,9%	161.764	113.274	-48.490	-30,0%
ΙΣΟΖΥΓΙΟ	247.586	77.748	-169.838	-68,6%	-8.929	110.782	119.711	-1340,7%	-150.646	-63.289	87.357	-58,0%

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ, έως 11/2020

- Θετικό ισοζύγιο προσλήψεων τόσο το β' τρίμ. 2020 (+77,7 χιλ.), όσο και το γ' τρίμ. του 2020 (+110,7 χιλ.), όταν στο γ' τρίμ. του 2019 το ισοζύγιο ήταν αρνητικό (-8,9 χιλ.)
- Το β' τρίμ. 2020, παρά το lockdown, η μείωση στις προσλήψεις έναντι του β' τρίμ. 2019 (-56,9%) ήταν ισχυρότερη σε σχέση με τη μείωση στις αποχωρήσεις (-52,4%) → επίδραση μέτρων στήριξης της απασχόλησης. Ωστόσο το γ' τρίμ. 2020, η μείωση στις προσλήψεις σε σχέση με πριν ένα έτος (-3,6%) ήταν πολύ χαμηλότερη συγκριτικά με τη μείωση των αποχωρήσεων (-19,2%).
- Διαχρονικά άνω του 55% το μερίδιο των απολύσεων στις αποχωρήσεις
- Το δίμηνο Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2020 το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων ήταν αρνητικό, αλλά μικρότερο σε σχέση με αυτό στο αντίστοιχο δίμηνο πρόπερσι (-63,3 χιλ. άτομα έναντι -150,7 χιλ. ατόμων) → ένδειξη συγκράτησης της ανόδου της ανεργίας στο δ' τρίμ. 2020
- Παραμένει στο τέλος του 2020 η πτώση στις προσλήψεις σε σχέση με πρόπερσι (-28,0%) χαμηλότερη συγκριτικά με τη μείωση των αποχωρήσεων (-35,6%)

Μεγαλύτερη ποσοστιαία πτώση στους μισθωτούς από ότι στους αυτοαπασχολούμενους

Μεταβολή αριθμού απασχολούμενων κατά θέση στο επάγγελμα

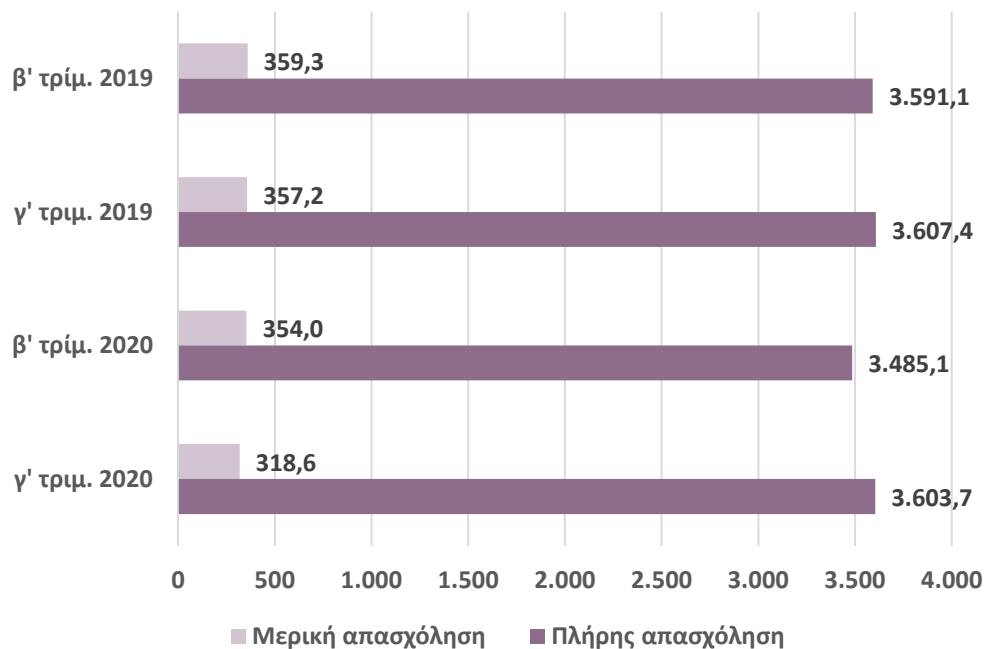

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως γ' τρίμ. 2020

- Ο αριθμός των μισθωτών το γ' τρίμ. 2020 μειώθηκε κατά 1,7% ή 46,9 χιλ. άτομα σε σχέση με ένα χρόνο πριν. Υποχώρηση μείωσης σε σύγκριση με το β' τρίμ. 2020 (-3,2% ή -86,0 χιλ.)
- Αντιθέτως, οριακή αύξηση του αριθμού των αυτοαπασχολούμενων στο γ' τρίμ. 2020 από πέρυσι (με ή χωρίς προσωπικό), κατά 0,2% ή 2,1 χιλ. άτομα, ενώ το προηγούμενο τρίμηνο μειώθηκαν κατά 2,0% ή 22,5 χιλ.
- Οριακή μείωση απασχόλησης το γ' τρίμ. στα άτομα που είναι βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση (-0,2% ή -0,2 χιλ. άτομα), σε συνέχεια μείωσης τους στο β' τρίμ. 2020 κατά 3,1% (-3,9 χιλ.).

Περιορισμός πλήρους και μερικής απασχόλησης. Συνολικά ισχυρότερη η τάση στη μερική απασχόληση.

Εξέλιξη μερικής και πλήρους απασχόλησης

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως γ' τρίμ. 2020

- Το γ' τρίμ. 2020 η μείωση στη μερική απασχόληση (-10,8% ή 38,6 χιλ. άτομα) ήταν ισχυρότερη της οριακής πτώσης της πλήρους απασχόλησης (-0,1% ή -3,7 χιλ. άτομα)
- Ίδιες τάσεις, αλλά διαφορετικές εντάσεις στο β' τρίμ. 2020: -1,5% στη μερική απασχόληση (-5,3 χιλ. άτομα) -3,0% στην πλήρη (-106,0 χιλ. άτομα).
- Ακολούθως, το γ' τρίμ. 2020 το μερίδιο της μερικής απασχόλησης περιορίστηκε σε 8,1% από 9,0% ένα έτος νωρίτερα, αντίθετα με την οριακή αύξησή του το β' τρίμ. του 2020 (σε 9,2% από 9,1% το β' τρίμ. του 2019)
- Αντιστοίχως, το μερίδιο της πλήρους απασχόλησης ενισχύθηκε το γ' τρίμ. φέτος σε 91,9% από 91,0% πέρυσι, ενώ το β' τρίμ. του 2020 υποχώρησε οριακά, στο 90,8% από 90,9% το β' τρίμ. του 2019

Ενισχύεται η εξ αποστάσεως εργασία, αλλά παραμένει σε σχετικά χαμηλό επίπεδο

Εξέλιξη ποσοστού τηλεργασίας στη συνολική απασχόληση

	β' τρίμ. 2019	β' τρίμ. 2020	Διαφορά	γ' τρίμ. 2019	γ' τρίμ. 2020	Διαφορά
Εργάζεται συνήθως στο σπίτι του	1,9%	7,4%	5,5%	1,7%	6,0%	4,3%
Εργάζεται στο σπίτι του μερικές φορές	3,4%	3,3%	-0,1%	3,4%	3,3%	-0,1%
Δεν εργάζεται στο σπίτι του	94,7%	89,3%	-5,4%	94,9%	90,7%	-4,2%

- Το ποσοστό των ατόμων που εργάζεται συνήθως από το σπίτι ή μερικές φορές από το σπίτι ενισχύθηκε τόσο στο β' τρίμ. (10,7% από 5,3% ένα έτος νωρίτερα) όσο και στο γ' τρίμ. του 2020 (9,3% από 5,1% το γ' τρίμ. του 2019)
- Η άνοδος προήλθε αποκλειστικά από τα άτομα που εργάζονται συνήθως από το σπίτι (+5,5 και +4,3 ποσοστιαίες μονάδες), καθώς το ποσοστό των ατόμων που εργάζεται από το σπίτι μερικές φορές περιορίστηκε οριακά (-0,1 π.μ. σε αμφότερα τα τρίμηνα)
- Οι κλάδοι που παρουσιάζουν την υψηλότερη αύξηση στα ποσοστά τηλεργασίας μεταξύ το β'-γ' τριμ. 2020 σε σχέση με πρόπερσι είναι η Εκπαίδευση (39,7% από 18,3%), η Διαχείριση ακίνητης περιουσίας (32,1% από 14,4%), η Ενημέρωση-Επικοινωνία (29,7% από 12,3%), οι Χρηματοπιστωτικές-Ασφαλιστικές δραστηριότητες (19,9% από 8,0%) και οι Επαγγελματικές-Επιστημονικές-Τεχνικές δραστηριότητες (25,3% από 16,0%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως γ' τρίμ. 2020

- Λήψη πλήθους μέτρων για τη στήριξη της απασχόλησης. Τα μέτρα στήριξης δεν ευνόησαν την απασχόληση όλων των κλάδων (π.χ. Τουρισμός), φαίνεται όμως ότι τη στήριξαν στο Χονδρικό-Λιανικό Εμπόριο.
- Δεν προκύπτει στενή συσχέτιση τάσεων στην απασχόληση και τη δραστηριότητα (π.χ. Πρωτογενής τομέας, Υγεία, Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο, Επαγγελματικές-Επιστημονικές-Τεχνικές δραστηριότητες).
- Θετικό ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων το β' και γ' τρίμ. του 2020 σε σχέση με το αρνητικό ισοζύγιο του γ' τρίμ. του 2019 (επίδραση μέτρων στήριξης). Αρνητικό το δίμηνο Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2020, αλλά μικρότερο του 2019 (ένδειξη συγκράτησης ανόδου της ανεργίας στο δ' τρίμ.)
- Μεγαλύτερη ποσοστιαία πτώση στους μισθωτούς από ότι στους αυτοαπασχολούμενους
- Μικρός περιορισμός του μεριδίου της μερικής απασχόλησης στις συνολικές θέσεις εργασίας
- Σχεδόν διπλασιάστηκε το ποσοστό της εξ αποστάσεως εργασίας, αλλά, δεδομένων των συνθηκών λόγω πανδημίας, παραμένει σε χαμηλό επίπεδο, περίπου στο 10% της απασχόλησης
- Οι κλάδοι που παρουσίασαν την ισχυρότερη αύξηση στα ποσοστά τηλεργασίας σε σχέση με πρόπερσι είναι η Εκπαίδευση, η Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, η Ενημέρωση-Επικοινωνία, οι Χρηματοπιστωτικές-Ασφαλιστικές δραστηριότητες και οι Επαγγελματικές-Επιστημονικές-Τεχνικές δραστηριότητες.

3. Διεθνές περιβάλλον

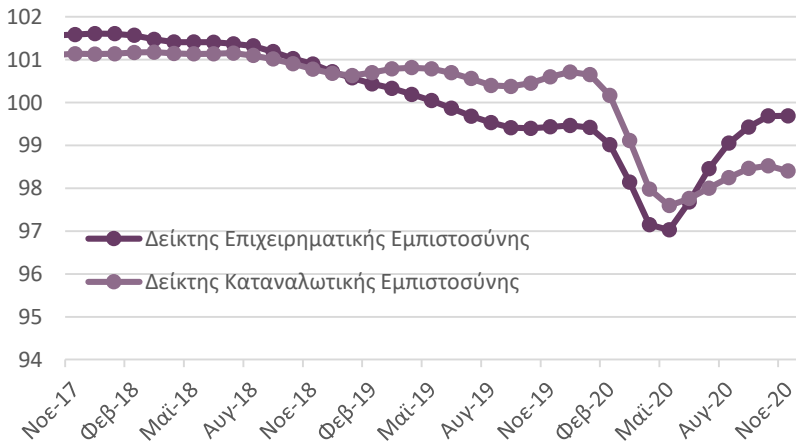
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

«Προοπτική εξόδου από την πανδημία ενώ το δεύτερο κύμα συνεχίζεται»

Το οικονομικό κλίμα στην Ευρωζώνη σημειώνει μικρή άνοδο το Δεκέμβριο

Ανακόπτεται η ανοδική τροχιά των δεικτών καταναλωτικής και επιχειρηματικής εμπιστοσύνης παγκοσμίως το Νοέμβριο

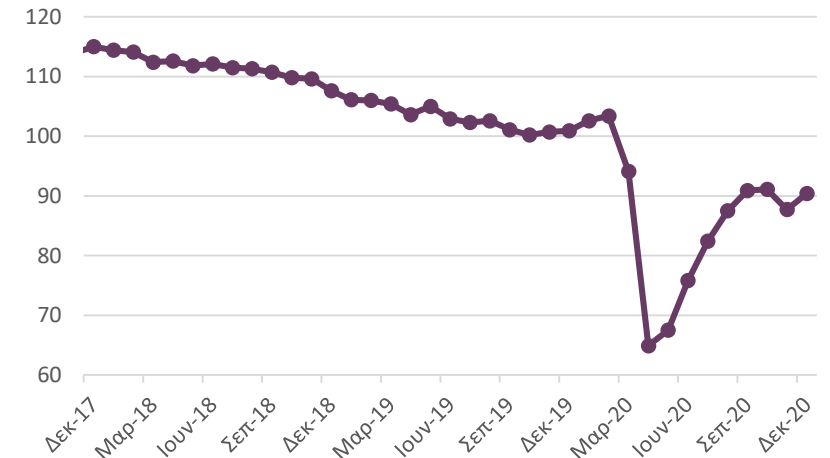
Δείκτες Οικονομικού κλίματος χωρών ΟΟΣΑ
(στοιχεία εποχικά διορθωμένα, μακροχρόνιος μέσος 2008-2020 = 100)

Πηγή: ΟΟΣΑ, έως 11/2020

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος σημειώνει άνοδο στις 90,4 μονάδες το Δεκέμβριο στην Ευρωζώνη, από 87,7 τον προηγούμενο μήνα

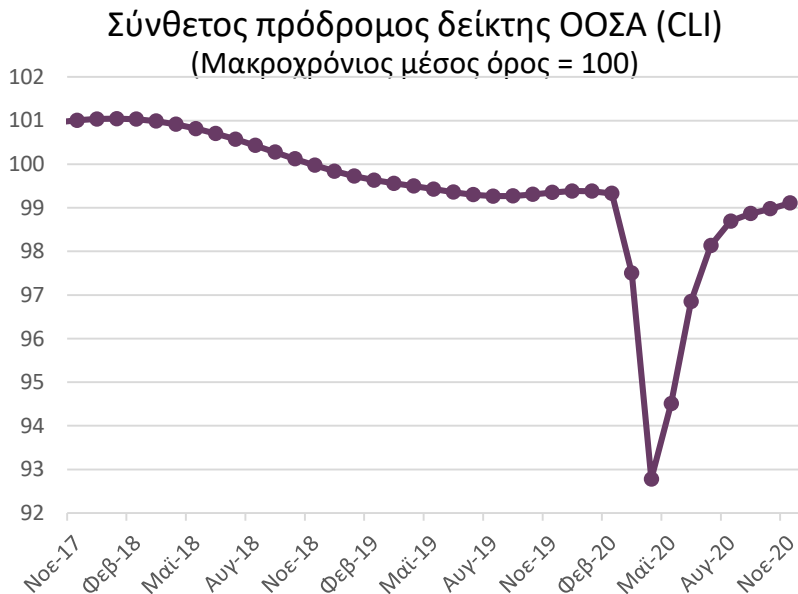
Δείκτες Οικονομικού κλίματος της Ευρωζώνης
(στοιχεία εποχικά διορθωμένα, μακροχρόνιος μέσος 2000-2019 = 100)

Πηγή: DG ECFIN, έως 12/2020

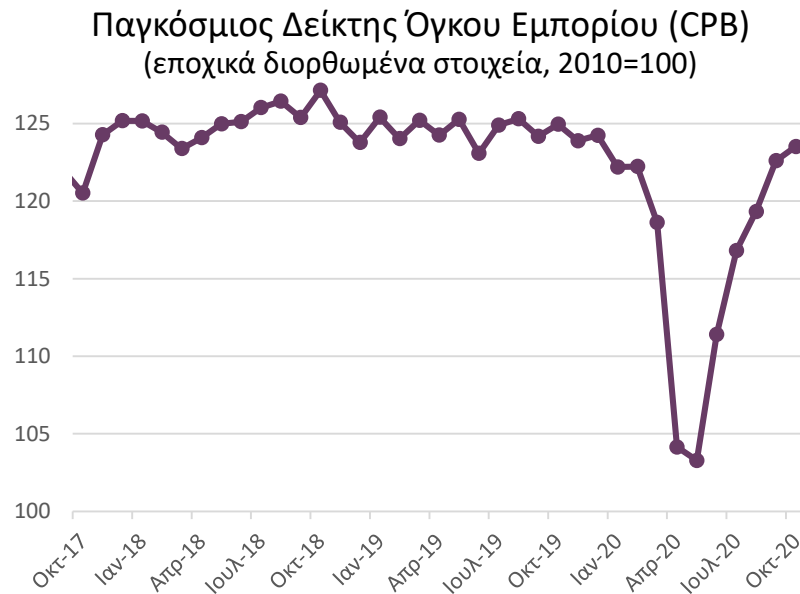
Η οικονομική δραστηριότητα και το εμπόριο διεθνώς παραμένουν σε τροχιά ανάκαμψης

Ενισχύεται οριακά ο CLI το Νοέμβριο (+0,1%)

Πηγή: ΟΟΣΑ, έως 11/2020

Μικρή άνοδος του διεθνούς όγκου εμπορίου τον Οκτώβριο (+0,7% στις 123,5 μονάδες)

Πηγή: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, έως 10/2020

Οι τιμές των εμπορευμάτων εμφανίζουν μεικτές τάσεις

Σημαντική άνοδο καταγράφει η τιμή του πετρελαίου το Δεκέμβριο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα (+17% στα \$50/βαρέλι)

Πηγή: U.S. Energy Information Administration, έως 12/2020

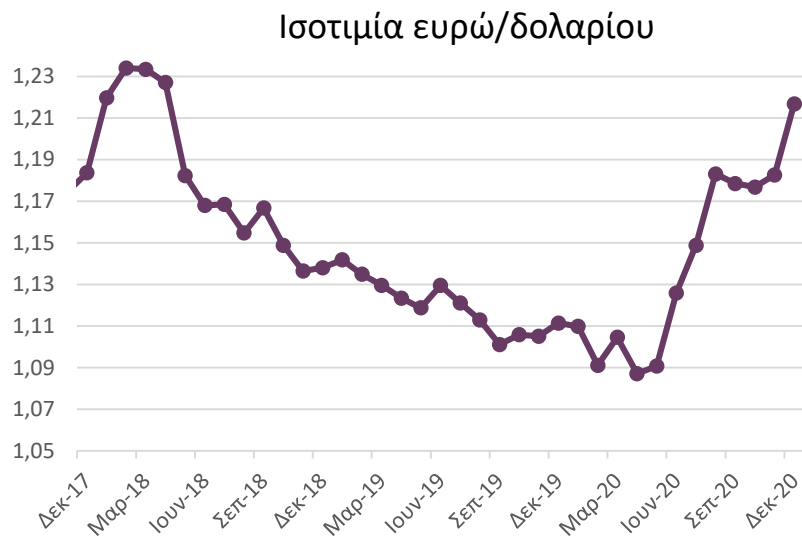
Συνεχίζεται η πτώση στην τιμή του χρυσού το Νοέμβριο (-1,9% στα 1863 \$/ουγκιά), ενώ ο δείκτης τιμών λοιπών εμπορευμάτων ενισχύεται σημαντικά

Πηγή: ΔΑΝΤ, Commodity data portal, έως 11/2020

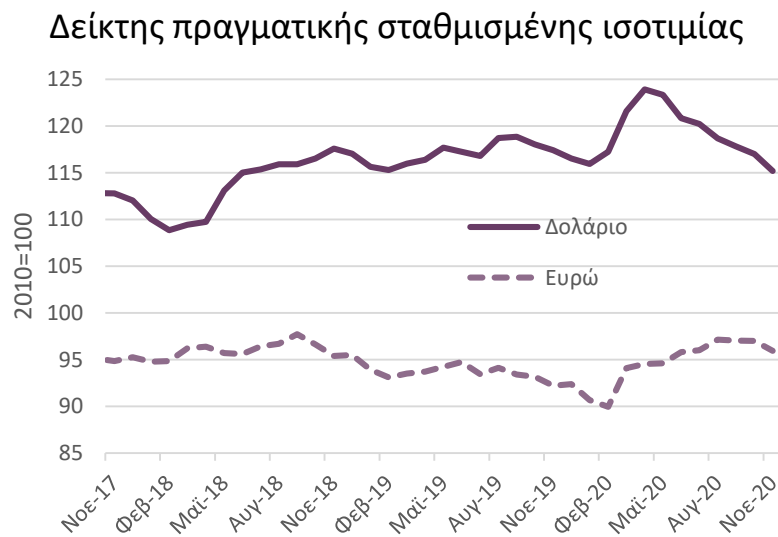
Ισχυροποιείται το ευρώ σε σχέση με το δολάριο

Το ευρώ καταγράφει άνοδο το Δεκέμβριο (+2,9%) έναντι του δολαρίου, με την ισοτιμία να διαμορφώνεται στα 1,22 \$/€

Πηγή: Federal Reserve Bank of St. Louis, έως 12/2020

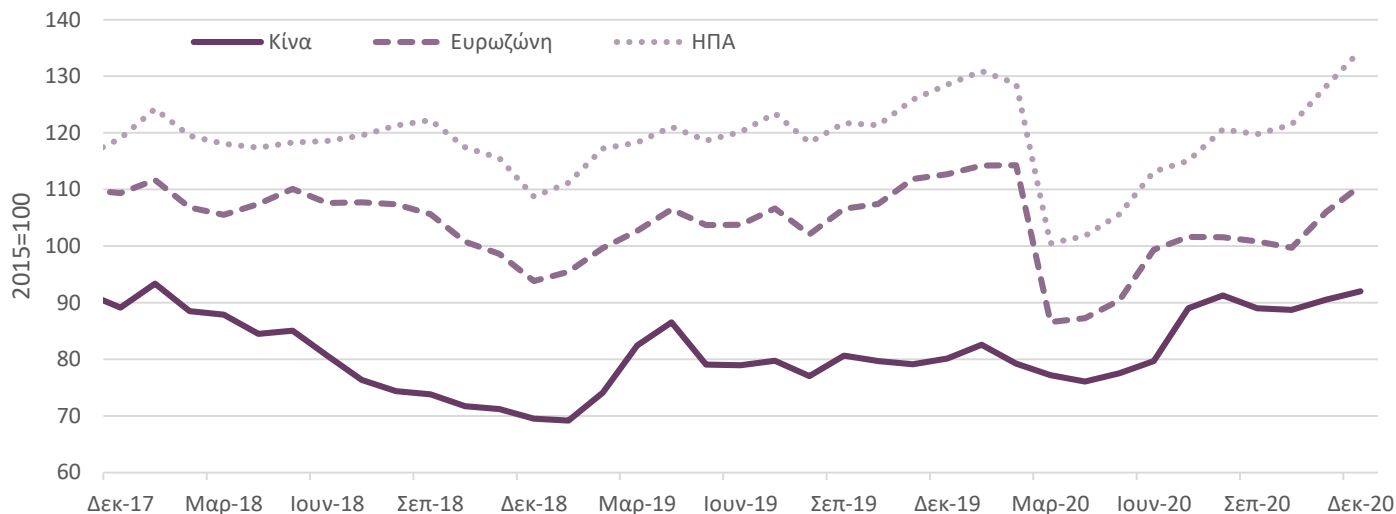
Συνέχιση της πτωτικής τάσης του δολαρίου και μικρή πτώση του ευρώ το Νοέμβριο, σε σχέση με τους κύριους εμπορικούς εταίρους

Πηγή: Bank for International Settlements, έως 10/2020

Σημαντική άνοδος στις χρηματαγορές τις ΗΠΑ και της Ευρωζώνη το Δεκέμβριο, όπως και τον προηγούμενο μήνα (σωρευτική άνοδος 10,8% και 11% αντίστοιχα). Ηπιότερη άνοδος στην Κίνα.

Χρηματιστηριακοί Δείκτες Μετοχών

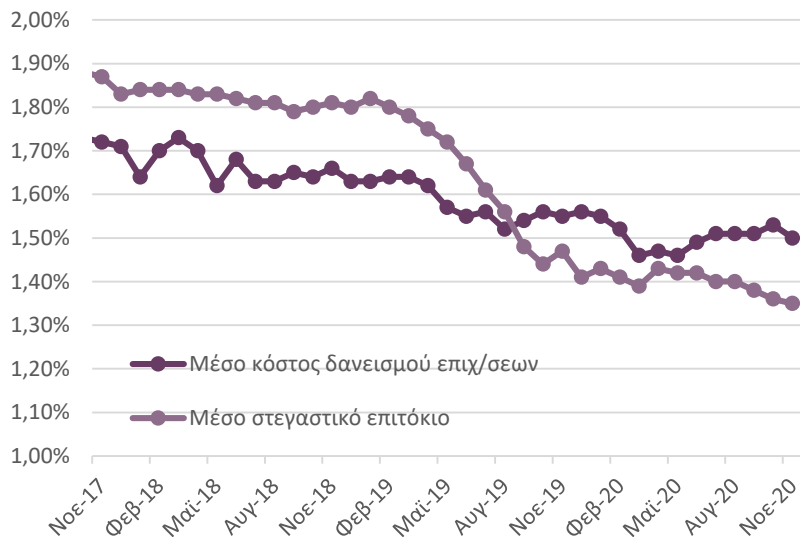

Πηγή: ΟΟΣΑ, μηνιαίος μέσος όρος τιμών κλεισίματος γενικών δεικτών, έως 12/2020

Το κόστος χρηματοδότησης στην Ευρωζώνη παραμένει σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα

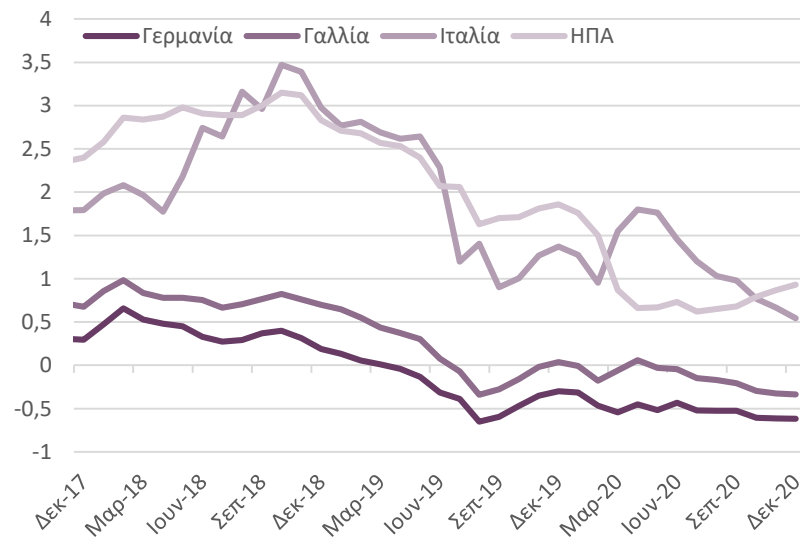
Το κόστος δανεισμού για νοικοκυριά και επιχειρήσεις στην Ευρωζώνη εμφανίζει πτωτική τάση, όπως και οι αποδόσεις των 10-ετών κρατικών ομολόγων. Αντίθετα κινούνται οι αποδόσεις των ομολόγων στις ΗΠΑ, καθώς τα αποτελέσματα των πρόσφατων εκλογών δημιουργούν προσδοκίες για περαιτέρω δημοσιονομικές παρεμβάσεις με αντίκτυπο στο δημόσιο χρέος.

Τραπεζικά επιτόκια δανεισμού στην Ευρωζώνη

Πηγή: ΕΚΤ, έως 11/2020

Αποδόσεις 10-ετών κρατικών ομολόγων

Πηγή: ΟΟΣΑ, έως 12/2020

Σύνοψη – Διεθνές Περιβάλλον

- Το **οικονομικό κλίμα** ανακάμπτει στην Ευρωζώνη παρά την νέα έξαρση της πανδημίας, καθώς οι οικονομίες εμφανίζονται πιο ανθεκτικές από ότι αναμενόταν κατά το δ' τρίμηνο.
- Η τιμή του **πετρελαίου** εμφανίζει σημαντική άνοδο, λόγω προσδοκώμενης ανάκαμψης της ζήτησης σε συνέχεια και των θετικών νέων για τα εμβόλια. Η τιμή του **χρυσού** σημειώνει κάμψη, ενώ η ανοδική τάση στις τιμές των λοιπών εμπορευμάτων συνεχίζεται.
- Το **δολάριο** συνεχίζει να υποχωρεί, καθώς η προσδοκώμενη ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας οδηγεί τους επενδυτές στην ανάληψη μεγαλύτερου ρίσκου. Το **κόστος κεφαλαίου** παραμένει σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα.
- Οι **χρηματαγορές** συνεχίζουν την ανοδική τους πορεία το Δεκέμβριο, αντιδρώντας στα θετικά νέα των δοκιμών και της προσδοκώμενης ευρείας διάθεσης εμβολίων για την αντιμετώπιση της πανδημίας.

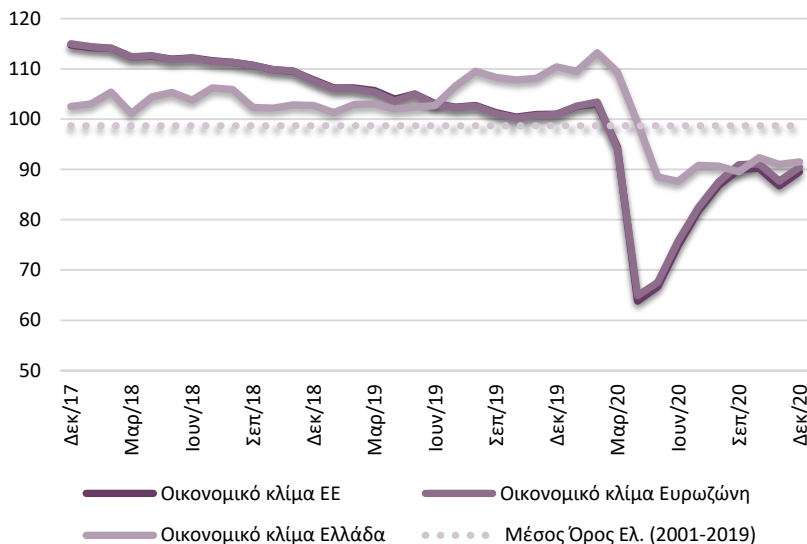
4. Οικονομικό κλίμα

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

«Προοπτική εξόδου από την πανδημία ενώ το δεύτερο κύμα συνεχίζεται»

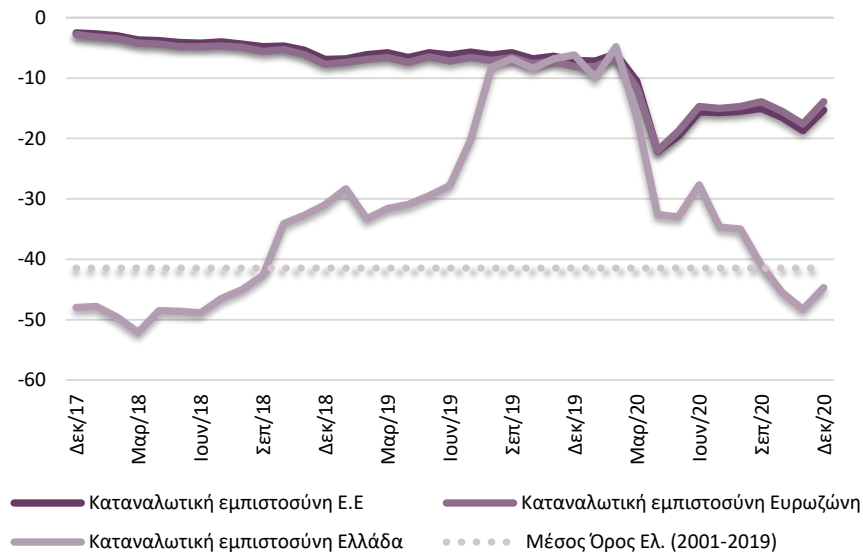
Οριακή βελτίωση οικονομικού κλίματος και αισθητή ανάκαμψη καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Η βελτίωση των προσδοκιών στη Βιομηχανία και τα νοικοκυριά δεν αντισταθμίστηκε από την επιδείνωση σε Λιανικό εμπόριο, Κατασκευές και Υπηρεσίες

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος ενισχύθηκε οριακά το Δεκέμβριο και διαμορφώθηκε στις 91,5 μονάδες, έναντι 91,0 μονάδων τον προηγούμενο μήνα

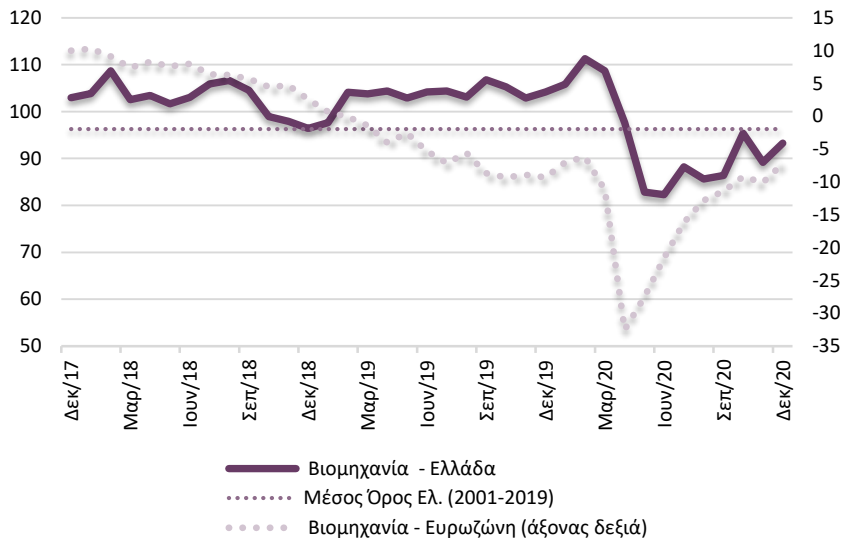
...με το δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης να ενισχύεται μετά από ένα πεντάμηνο συνεχούς υποχώρησης

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης παρουσίασε ανάκαμψη το Δεκέμβριο και διαμορφώθηκε στις -44,7 (από -48,2) μονάδες, κινούμενος ωστόσο πολύ χαμηλότερα από το περυσινό του επίπεδο (-6,2 μονάδες)

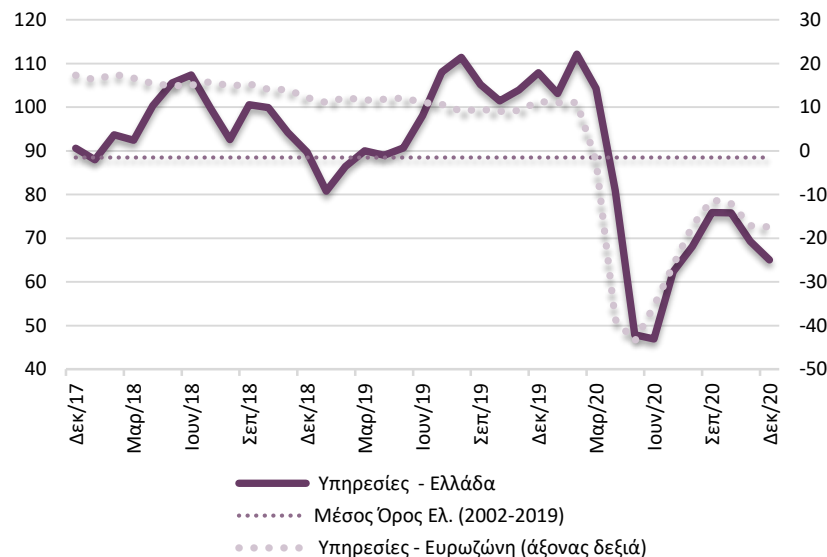
Σημαντική επιδείνωση επιχειρηματικών προσδοκιών στη Βιομηχανία και τις Υπηρεσίες

Ενίσχυση στις επιχειρηματικές προσδοκίες στη Βιομηχανία λόγω βελτίωσης των προβλέψεων για την παραγωγή

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη **Βιομηχανία** ενισχύθηκε το Δεκέμβριο στις 93,3 (από 89,2 τον Νοέμβριο) μονάδες, επίπεδο ωστόσο σαφώς χαμηλότερο από το αντίστοιχο περυσινό (104,2 μον.).

Νέα υποχώρηση στις επιχειρηματικές προσδοκίες, με ενίσχυση της απαισιοδοξίας για το τρέχον διάστημα

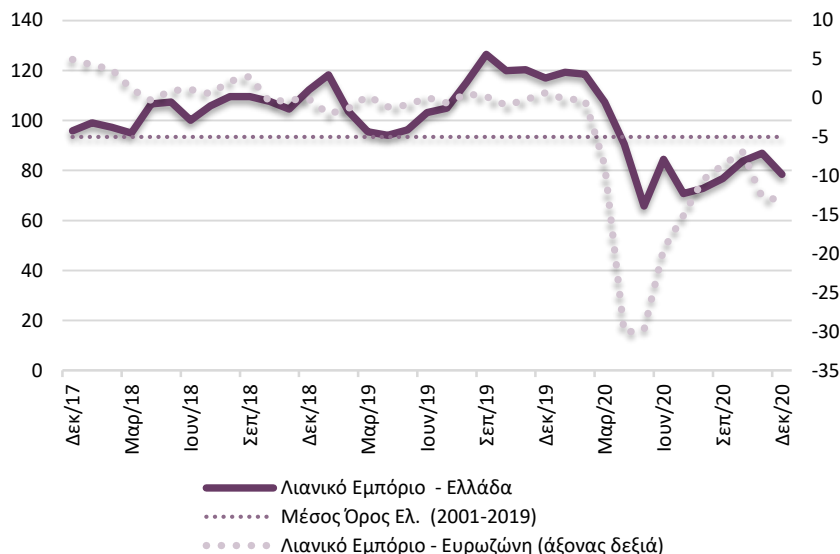

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** παρουσιάζει μικρή υποχώρηση το Δεκέμβριο και διαμορφώνεται στις 65,0 (από 69,3 τον Νοέμβριο) μονάδες. Όμως, πριν ένα χρόνο βρισκόταν κοντά στις 110 μονάδες (107,9 μον.).

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 12/2020

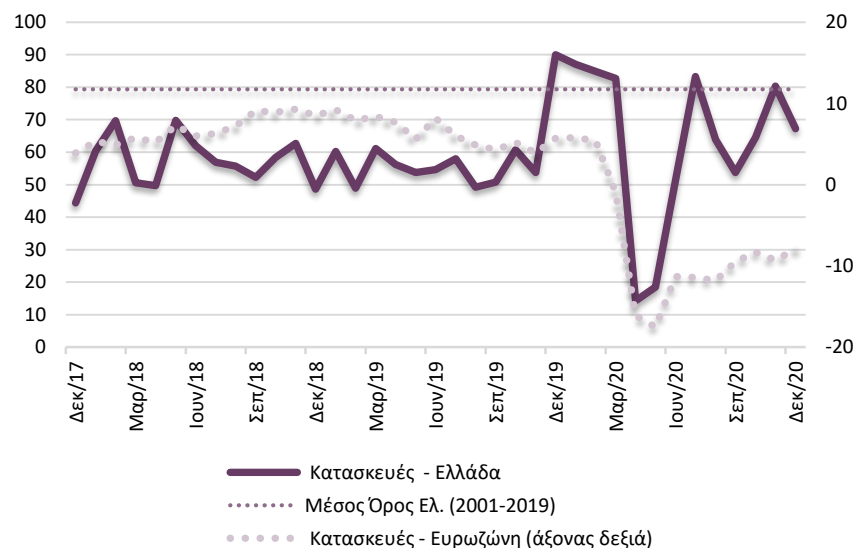
Υποχώρηση προσδοκιών στο Λιανικό εμπόριο, αλλά και στις Κατασκευές

Επιδείνωση προσδοκιών λόγω υποχώρησης των πωλήσεων

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** εξασθένησε το Δεκέμβριο στις 78,4 (από 86,9) μονάδες, έναντι 117,0 μονάδων πέρυσι

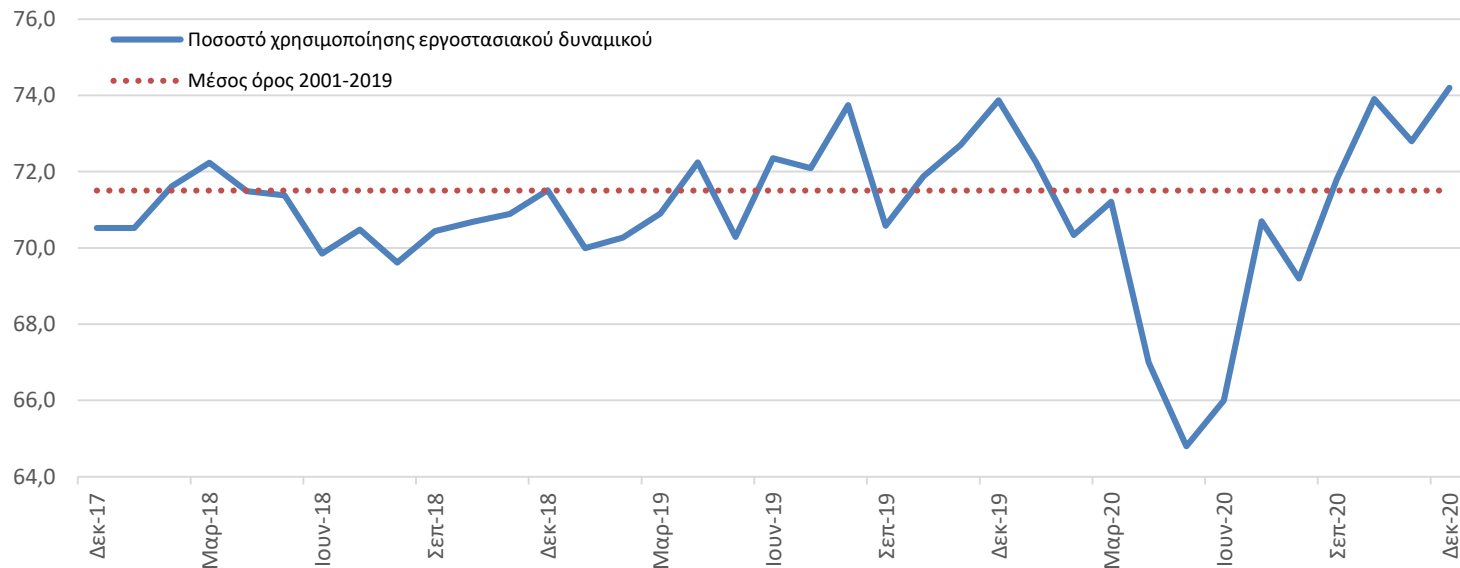
Υποχώρηση προσδοκιών προερχόμενη αποκλειστικά από τις Δημόσιες Κατασκευές

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Κατασκευές** εξασθένησε σημαντικά το Δεκέμβριο στις 67,2 μονάδες (από 80,3 μον. τον Νοέμβριο), επίπεδο σημαντικά χαμηλότερο από το αντίστοιχο περυσινό (90,0 μονάδες).

Η αξιοποίηση του εργοστασιακού δυναμικού της βιομηχανίας διατηρήθηκε υψηλή

Η αξιοποίηση του εργοστασιακού δυναμικού διαμορφώθηκε σε νέο μέγιστο επίπεδο για την περίοδο 2017-2019

Σημείωση: 100% χρησιμοποίηση του εργοστασιακού δυναμικού αντιστοιχεί στο σημείο εκείνο στο οποίο η βιομηχανία δεν μπορεί να αυξήσει περαιτέρω την παραγωγή αυξάνοντας την απασχόληση αλλά πρέπει να επεκτείνει την κεφαλαιουχική της υποδομή, π.χ. μηχανές, εγκαταστάσεις, κλπ.

Πηγή: IOBE, έως 12/2020

Σύνοψη – Οικονομικό κλίμα

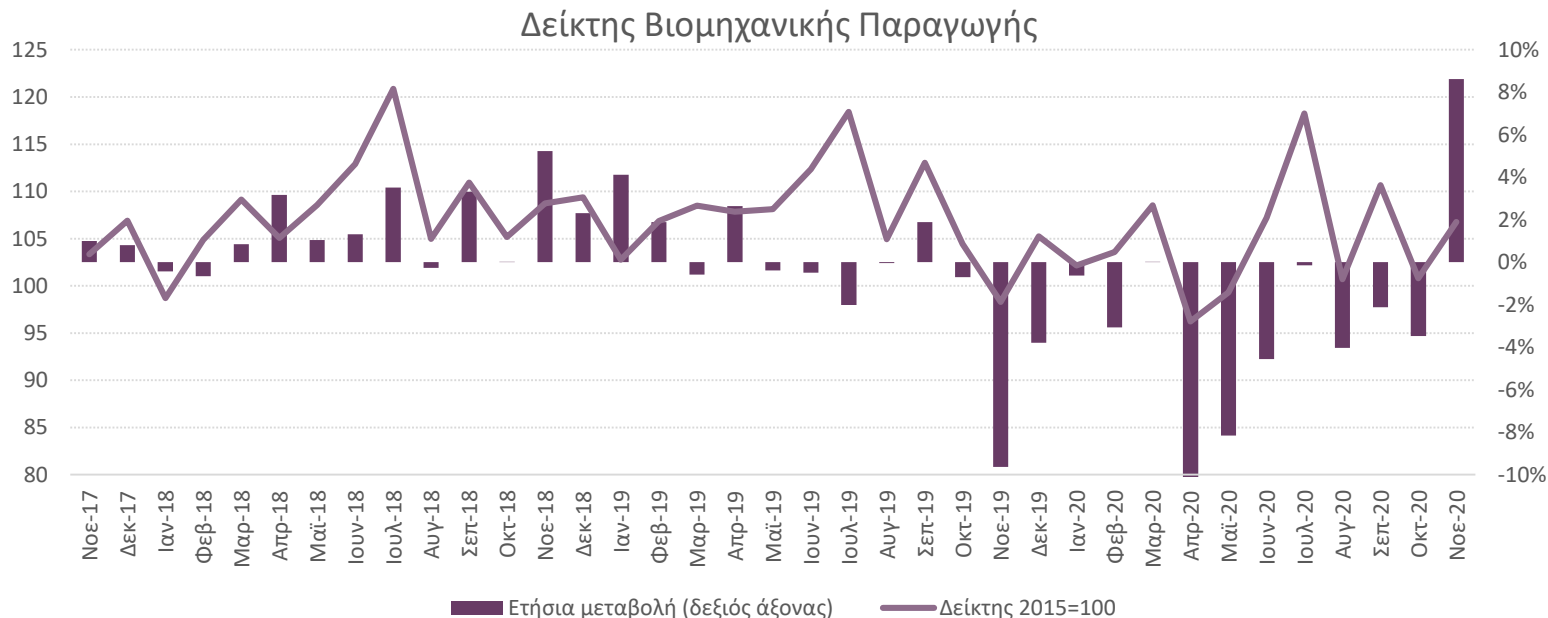
- Το **οικονομικό κλίμα** σημείωσε οριακή βελτίωση **τον Δεκέμβριο**, παραμένοντας αρκετά χαμηλότερα από το επίπεδό του στις αρχές του έτους (-18,0 μονάδες του δείκτη σε σχέση με τον Ιανουάριο)
- Μικτές τάσεις στις **επιχειρηματικές προσδοκίες**, καθώς υποχώρησαν στους κλάδους των Κατασκευών, του Λιανικού εμπορίου και των Υπηρεσιών, αλλά ενισχύθηκαν στη Βιομηχανία
- Η **καταναλωτική εμπιστοσύνη** κατέγραψε ανάκαμψη μετά από ένα πεντάμηνο συνεχούς υποχώρησης
- Η αξιοποίηση του **εργοστασιακού δυναμικού της βιομηχανίας** ενισχύθηκε, φθάνοντας σε νέο μέγιστο επίπεδο για την περίοδο 2017-2019

5. Βραχυπρόθεσμοι δείκτες δραστηριότητας

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

*«Προοπτική εξόδου από την πανδημία ενώ το δεύτερο κύμα
συνεχίζεται»*

Έντονη ενίσχυση βιομηχανικής παραγωγής τον Νοέμβριο (+8,6% από πέρυσι)

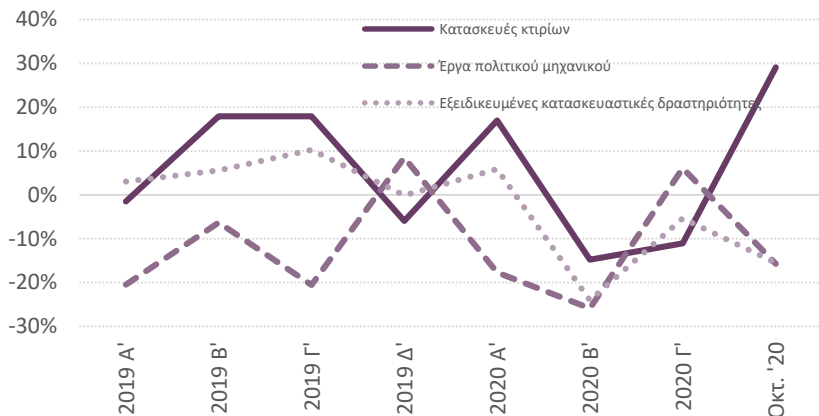
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως 11/2020

Στο ενδεκάμηνο του 2020, η μεγαλύτερη υποχώρηση παραγωγής καταγράφεται στη βιομηχανία Δέρματος και Δερμάτινων ειδών (-40,2%), στα είδη Ένδυσης (-30,1%) και στη Βιομηχανία Ξύλου (-11,8%). Μεταξύ των βασικών κλάδων για την ελληνική οικονομία σημειώθηκε αύξηση στην παραγωγή Φαρμάκων (16,2%) και μείωση στην παραγωγή Βασικών Μετάλλων (-3,6%) και Τροφίμων (-2,6%).

Μεικτές τάσεις στον κύκλο εργασιών στις Κατασκευές τον Οκτώβριο. Σημαντική άνοδος στο Λιανικό εμπόριο, για πρώτη φορά το 2020.

Οι Κατασκευές Κτιρίων αυξάνονται σημαντικά τον Οκτώβριο, όμως τα έργα Πολιτικού Μηχανικού (κυρίως δημόσια έργα) υποχωρούν

Κύκλος εργασιών στις Κατασκευές, ετήσια % μεταβολή

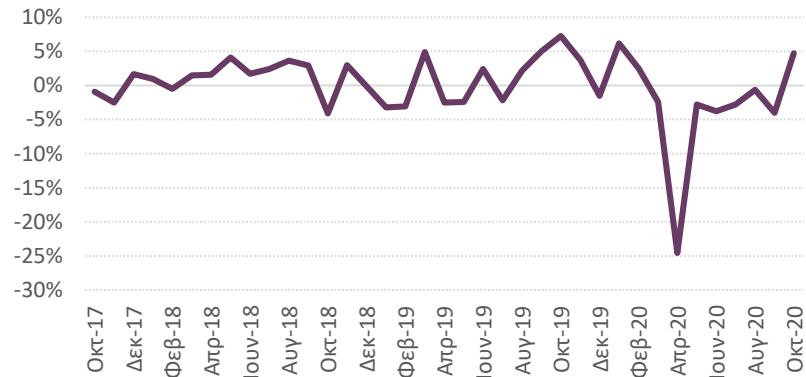

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως 10/2020

Αύξηση στις κατασκευές κτιρίων (+29,1%), πτώση στις εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες (-15,5%) και τα έργα πολιτικού μηχανικού (-15,7%)

Αύξηση στις πωλήσεις του Λιανικού εμπορίου τον Οκτώβριο, για πρώτη φορά το 2020 (+4,7%), παρά την ισχυρή άνοδο πριν ένα χρόνο (+7,2%)

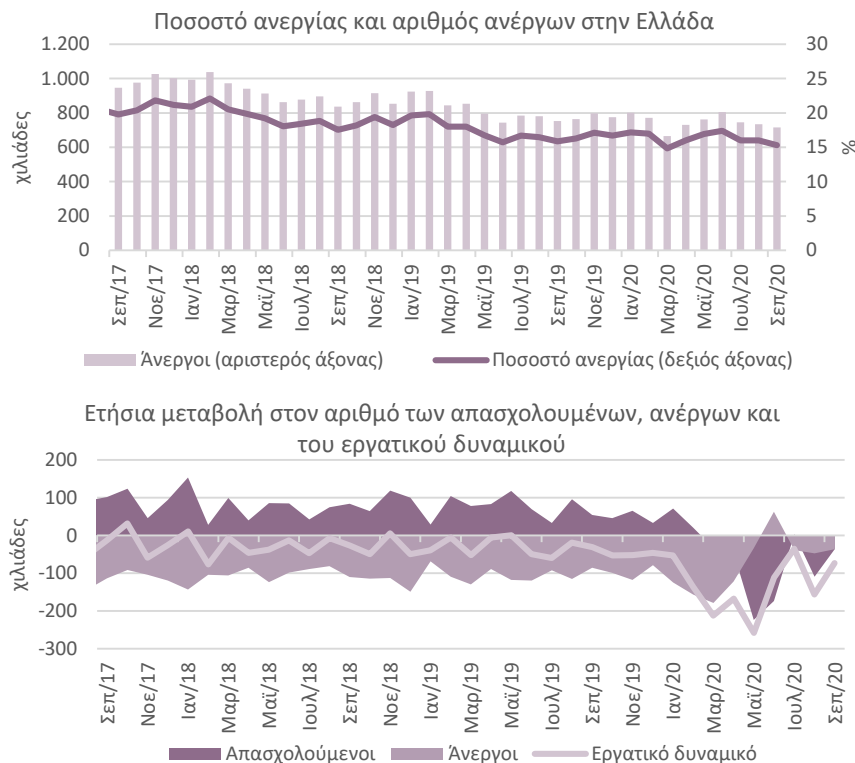
Δείκτης Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο (ετήσια % μεταβολή)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως 10/2020

Μείωση σε Καύσιμα και Λιπαντικά (-9,3% σε σχέση με τον Οκτώβριο του 2019) και σε Τρόφιμα-Ποτά (-0,1%). Ισχυρή αύξηση (29,9%) σε Φάρμακα-Καλλυντικά και Βιβλία – Χαρτικά (20,0%). Ενίσχυση σε όλους τους υπόλοιπους υποκλάδους.

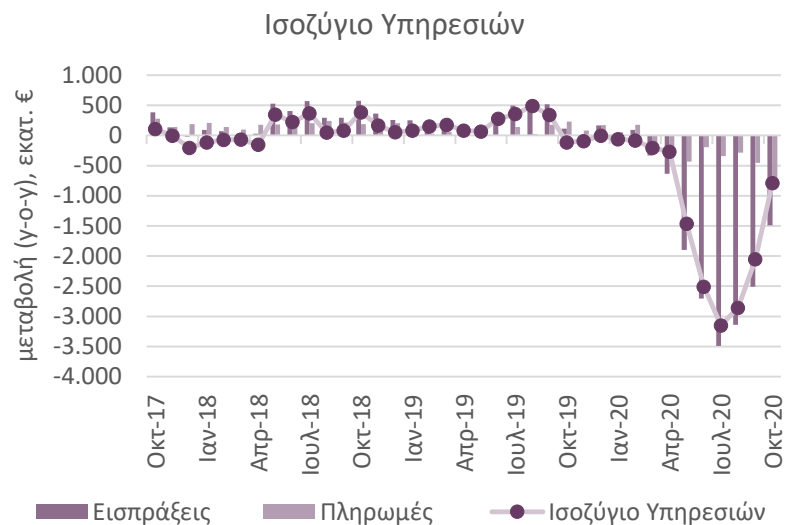
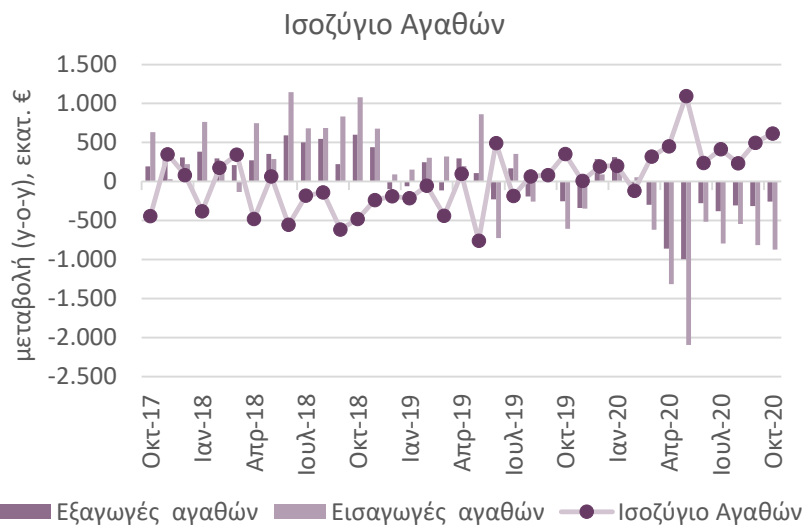
Συνεχίζεται η υποχώρηση της ανεργίας τον Σεπτέμβριο σε σχέση με το 2019, αποκλειστικά από μείωση του εργατικού δυναμικού

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως 09/2020

- Το μη εποχικά προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας τον Σεπτέμβριο του 2020 περιορίστηκε 0,6 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2019, στο 15,3%. Συγκριτικά με τον Αύγουστο του 2020 παρουσιάζει μείωση 0,7 ποσοστιαίων μονάδων.
- Ο αριθμός των ανέργων τον Σεπτέμβριο του 2020 εμφανίζεται μειωμένος κατά 36,6 χιλ. συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του 2019, στις 715,3 χιλ., και κατά 18,0 χιλ. συγκριτικά με τον Αύγουστο του 2020.
- Η συνεχής τάση υποχώρησης της ανεργίας, παρά την ισχυρή ύφεση, οφείλεται στο γεγονός ότι σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, εάν ένα άτομο που χάνει την εργασία του κατόπιν δεν αναζητά ενεργά εργασία και δεν είναι διαθέσιμο να αναλάβει άμεσα εργασία, δεν κατατάσσεται στους ανέργους αλλά στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό.
- Η μείωση στον αριθμό των ανέργων τον Σεπτέμβριο του 2020 κατά 36,6 χιλ. άτομα προήλθε αποκλειστικά από τη μείωση του εργατικού δυναμικού κατά 73,1 χιλ.

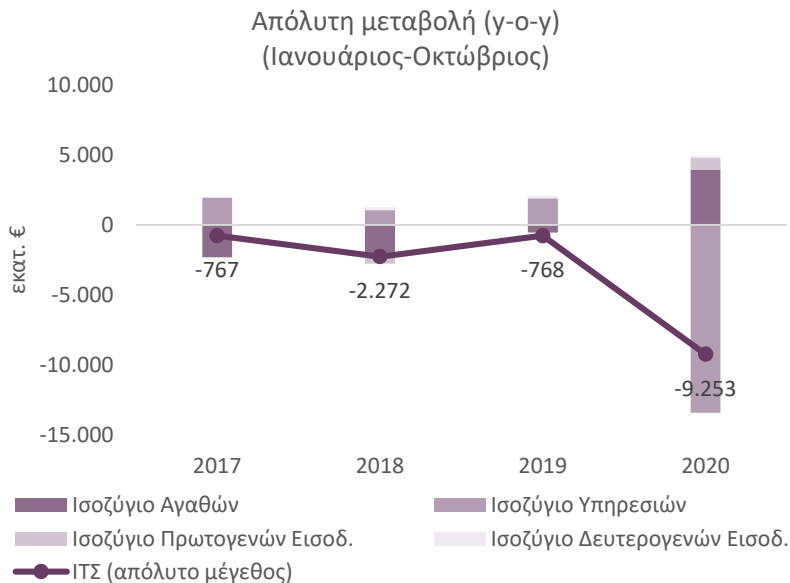
Περαιτέρω βελτίωση στο ισοζύγιο αγαθών, σταδιακή διόρθωση του πολύ αρνητικού ισοζυγίου υπηρεσιών

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 10/2020

- Οι εισαγωγές αγαθών μειώθηκαν με τριπλάσια ένταση (-€871 εκατ.) έναντι των εξαγωγών (-€256 εκατ.) τον Οκτώβριο, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο του 2019, βελτιώνοντας το ελλειμματικό ισοζύγιο αγαθών
- Μειωμένες κατά €1,5 δισεκ. οι εισπράξεις υπηρεσιών τον Οκτώβριο σε σύγκριση με το 2019 (-42,8%), έναντι πτώσης €701 εκατ. στις πληρωμές. Πτώση κυρίως από τις τουριστικές εισπράξεις (-€935 εκατ.) οι οποίες συνεχίζουν να μειώνονται με ρυθμό πάνω από 60% σε σύγκριση με πρόπερσι.

Σημαντική διεύρυνση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 10/2020

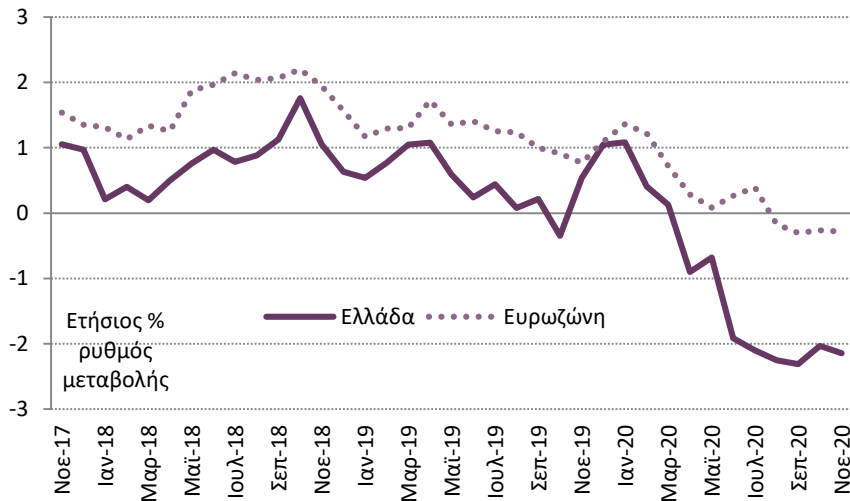
Οκτώβριος 2020: Έλλειμμα ΙΤΣ κατά €767,4 εκατ. έναντι €677,7 εκατ. το 2019. Παρόμοια πτώση εισπράξεων και πληρωμών, περίπου κατά €1,7 δισεκ.

Ιαν.-Οκτ. 2020: Έλλειμμα στο ΙΤΣ ύψους €9,2 δισεκ., έναντι ελλείμματος €768 εκατ. το 2019

- Βελτιωμένο το ισοζύγιο αγαθών κατά €3,9 δισεκ., με διπλάσια πτώση των εισαγωγών (-€7,4 δισεκ.)
- Το πλεόνασμα υπηρεσιών συρρικνώθηκε κατά €13,4 δισεκ. έναντι του 2019, με περιορισμό των εισπράξεων κατά €16,1 δισεκ. Οι τουριστικές εισπράξεις είναι μειωμένες κατά €13,4 δισεκ.
- Υποχώρηση ελλείμματος κατά €820 εκατ. στα πρωτογενή εισοδήματα και δημιουργία πλεονάσματος στο ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων (€172 εκατ.).
- Στο ισοζύγιο κεφαλαίων, το οποίο δεν αποτελεί τμήμα του ΙΤΣ, καταγράφηκε αύξηση εισπράξεων €1,6 δισεκ., λόγω της αύξησης των μεταβιβάσεων της ΕΕ προς την Ελλάδα.

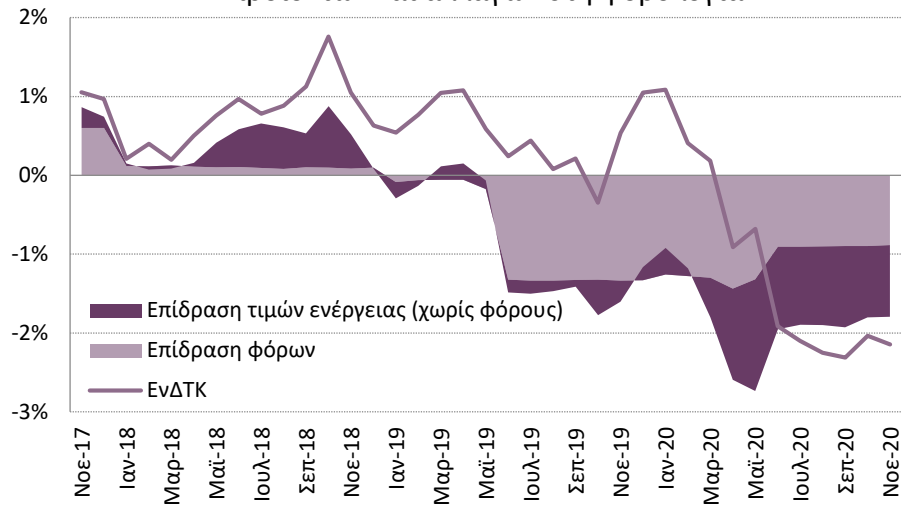
Με αρνητικό πρόσημο η μεταβολή του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών στο ενδεκάμηνο, θετική στην Ευρωζώνη

Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat, έως 11/2020

ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα και επίδραση τιμών ενεργειακών προϊόντων και αλλαγών στη φορολογία

Ελλάδα: Ελαφρώς εντονότερος αντιπληθωρισμός τον Νοέμβριο (-2,1%) σε σύγκριση με τον Οκτώβριο (-2,0%), λόγω οριακής εξασθένησης της θετικής επίδρασης της εγχώριας ζήτησης. Αρνητικός ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ στην περίοδο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου, -1,2% από 0,5% πέρυσι. Συνεχίζονται τον Νοέμβριο οι αποπληθωριστικές πιέσεις από τους έμμεσους φόρους (έκπτωση ΦΠΑ στα ΜΜΜ και στον τουρισμό), -0,9%, όπως και από τα ενεργειακά αγαθά (-0,9%)

Ευρωζώνη: Σταθερός ο ήπιος αντιπληθωρισμός τον Νοέμβριο σε σύγκριση με τον Οκτώβριο, -0,3%. Κατά μέσο όρο στο ενδεκάμηνο 0,3%.

- Σημαντική ενίσχυση **βιομηχανικής παραγωγής** τον Νοέμβριο σε σχέση με ένα έτος πριν (-8,6%)
- Μεικτές τάσεις στις **Κατασκευές** τον Οκτώβριο, με τις Κατασκευές Κτιρίων να αυξάνονται σημαντικά και τα έργα Πολιτικού Μηχανικού (δημόσια έργα) να υποχωρούν
- Αύξηση στις πωλήσεις του **Λιανικού εμπορίου** τον Οκτώβριο, για πρώτη φορά το 2020 (+4,7%), παρά την ισχυρή άνοδο πριν ένα χρόνο (+7,2%)
- Υποχώρηση **ανεργίας** και τον Σεπτέμβριο σε σχέση με πριν ένα χρόνο, λόγω της μείωσης του εργατικού δυναμικού, και όχι από την διεύρυνση της απασχόλησης.
- Στον **εξωτερικό τομέα**, το **ισοζύγιο αγαθών** κατέγραψε περαιτέρω βελτίωση τον Οκτώβριο, με τριπλάσια μείωση των εισαγωγών έναντι των εξαγωγών αγαθών
- Σταδιακή διόρθωση του πολύ αρνητικού **ισοζυγίου υπηρεσιών** τον ίδιο μήνα, ωστόσο η μείωση των τουριστικών εισπράξεων παραμένει υψηλότερα από το 60% στο τελευταίο τρίμηνο
- Συνεχίζεται ο ισχυρός **αντιπληθωρισμός** και τον Νοέμβριο (-2,1%), καθώς υποχώρησε η θετική επίδραση της ζήτησης στις τιμές

6. Δημοσιονομικά

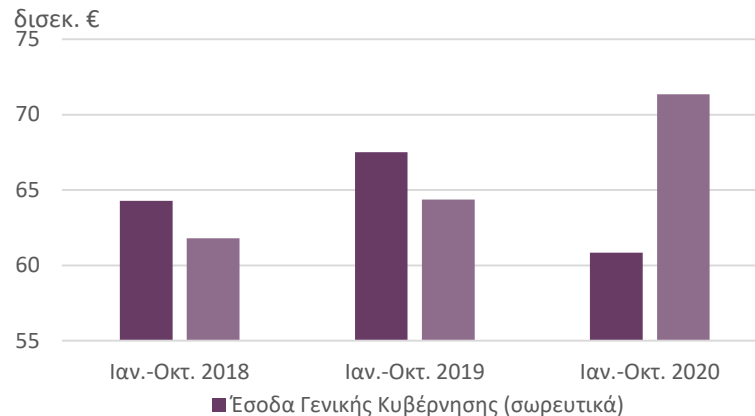
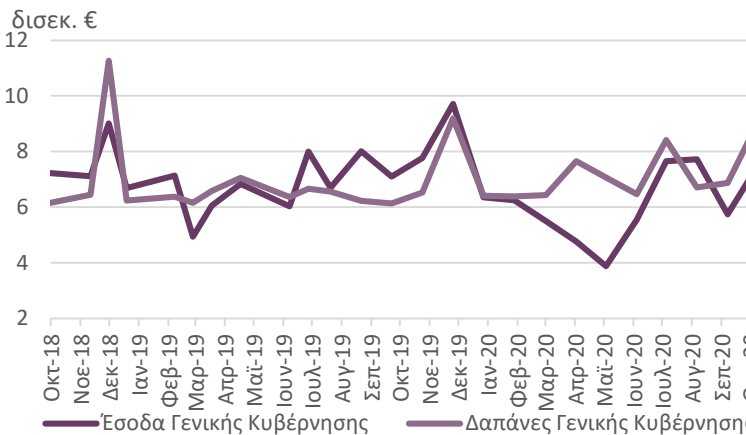
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

«Προοπτική εξόδου από την πανδημία ενώ το δεύτερο κύμα συνεχίζεται»

Μεγάλη διεύρυνση των Οκτωβρίου έναντι του 2019 και ηλια αύξηση εσόδων. Στο δεκάμηνο, διάφορα (υπέρβαση) κυρίως στις δαπάνες.

Υψηλότερες δαπάνες τον Νοέμβριο από πρόπερσι κατά 45,5%, η μεγαλύτερη άνοδος μηνιαίως εντός της πανδημίας. Διεύρυνση εσόδων σε σύγκριση με πριν ένα έτος κατά 4,3%, κατόπιν εκτεταμένης πτώσης 28,3% τον Σεπτέμβριο.

Έσοδα – Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης*

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, έως 10/2020

* Σε ταμειακή και ενοποιημένη βάση. Η Γενική Κυβέρνηση περιλαμβάνει τον Κρατικό Προϋπολογισμό, την Κεντρική Κυβέρνηση (ΔΕΚΟ, λοιπά νομικά πρόσωπα Δημοσίου, Νοσοκομεία), τους προϋπολογισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και των Ασφαλιστικών Ταμείων (ΟΚΑ)

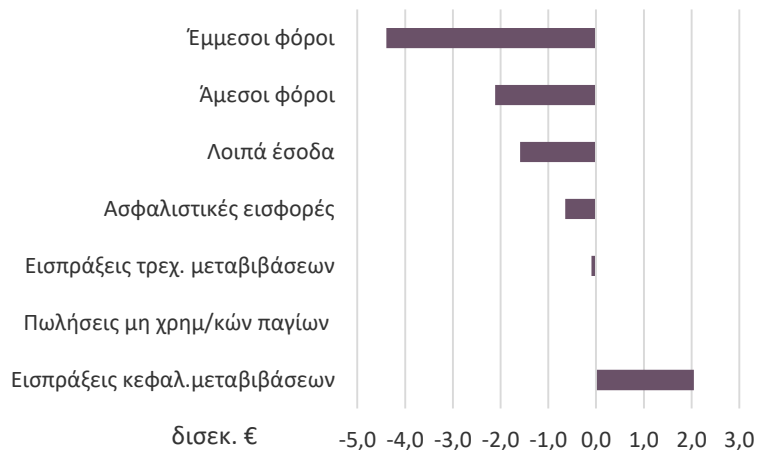
Υψηλότερες δαπάνες €2,8 δισεκ., σχεδόν αποκλειστικά από έκτακτες μεταβιβάσεις λόγω κορωνοϊού (+€2,4 δισεκ.) και αγορές παγίων (+€150 εκατ.).

Περισσότερα έσοδα κατά €297 εκατ. από τον Οκτώβριο του 2019, από περισσότερες μεταβιβάσεις από την ΕΕ (+€591 εκατ.) και μεγαλύτερες εισπράξεις λοιπών έμμεσων φόρων (+€459 εκατ.). Πτώση άμεσων φόρων κατά €673 εκατ.

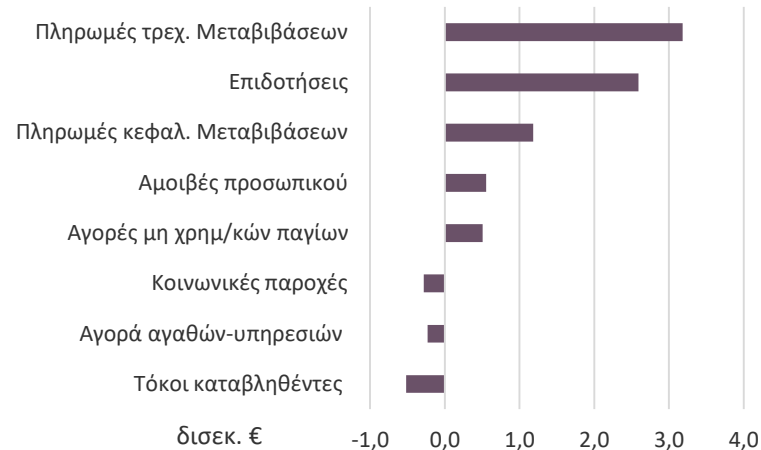
Στο δεκάμηνο τα έσοδα ήταν €6,68 δισεκ. λιγότερα (-9,9%) και οι δαπάνες διευρυμένες κατά €6,98 δισεκ. (+10,8%)

Κατηγορίες δημοσίων εσόδων – δαπανών

Μεταβολές εσόδων (Ιαν.-Οκτ.)

Μεταβολές δαπανών (Ιαν.-Οκτ.)

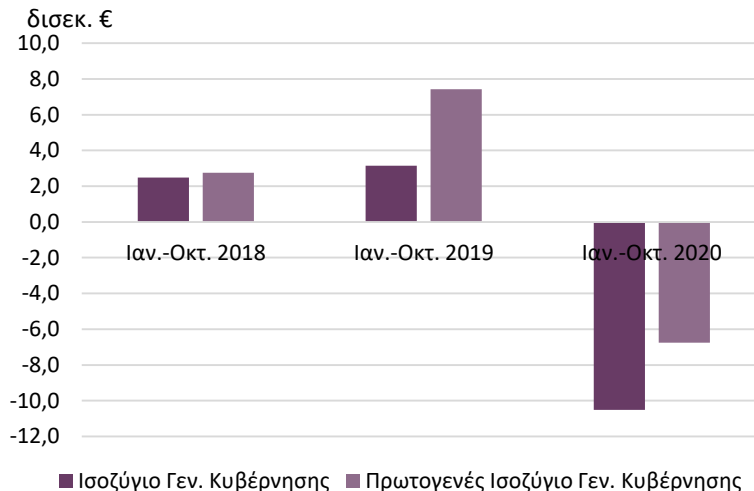
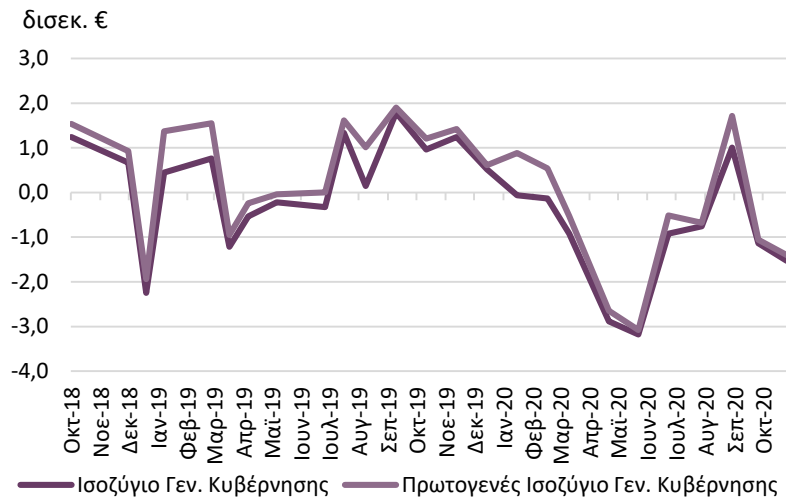

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, έως 10/2020

Υποχώρηση δημοσίων εσόδων κατά €6,79 δισεκ. κυρίως από λιγότερες εισπράξεις έμμεσων (-€4,39 δισεκ.) και άμεσων φόρων (-€2,11 δισεκ.) και χαμηλότερα λοιπά έσοδα, λόγω μικρότερων εισπράξεων από αποκρατικοποιήσεις (-€1,59 δισεκ.)
Διεύρυνση δημοσίων δαπανών €6,99 δισεκ., από άνοδο πληρωμών τρεχουσών μεταβιβάσεων (+€3,18 δισεκ.), για την ενίσχυση μισθωτών-επαγγελματιών λόγω πανδημίας, καθώς και από αύξηση επιδοτήσεων (+€2,59 δισεκ.)

Κάμψη επιδείνωσης πρωτογενούς δημοσ. ισοζυγίου τον Οκτώβριο σε σχέση με πέρυσι, παρά τις έκτακτες δαπάνες, λόγω ανόδου εσόδων

Ισοζύγιο-Πρωτογενές ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης*

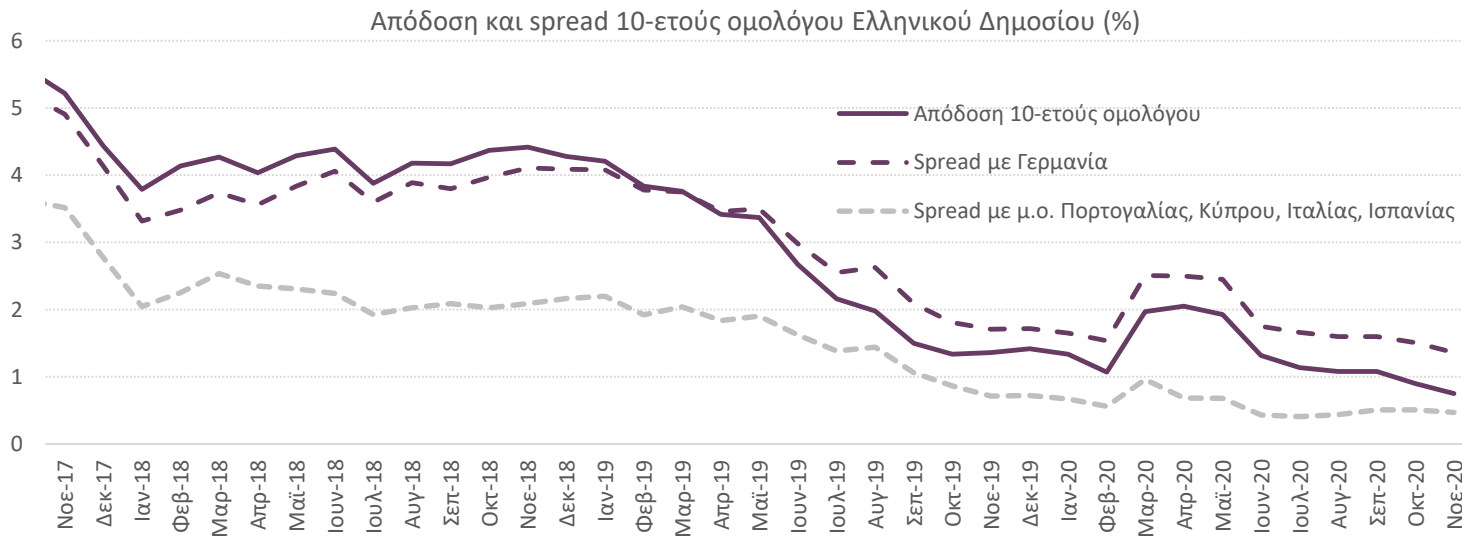

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, έως 10/2020

* Σε ταμειακή και ενοποιημένη βάση. Το Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης προκύπτει από τη διαφορά εσόδων-δαπανών της. Το Πρωτογενές Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης προκύπτει αφαιρώντας τις πληρωμές τόκων από το ισοζύγιό της.

Επιδείνωση πρωτογενούς δημοσιονομικού ισοζυγίου κατά €2,61 δισεκ. από τον Οκτώβριο του 2019, σε έλλειμμα €1,40 δισεκ., από διεύρυνση δαπανών, αφού και τα έσοδα αυξήθηκαν, ενώ οι πληρωμές τόκων υποχώρησαν
Επιδείνωση και Ισοζυγίου Γεν. Κυβέρνησης τον Οκτώβριο σε σχέση με πριν ένα έτος, κατά €2,5 δισεκ., σε έλλειμμα €1,5 δισεκ.
Στο δεκάμηνο, πρωτογενές έλλειμμα €6,75 δισεκ., έναντι πρωτογενούς πλεονάσματος €7,4 δισεκ. πριν ένα χρόνο

Η απόδοση των ελληνικών ομολόγων το Νοέμβριο υποχώρησε σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα κοντά στο 0,75%

Πηγή: ΕΚΤ, έως 11/2020

Αντίστοιχη τάση κατέγραψε το spread του 10-ετούς ελληνικού ομολόγου, κυρίως έναντι του γερμανικού (σε 136 από 151 μ.β.), αλλά και έναντι των ομολόγων των «χωρών του νότου» (σε 47 από 51 μ.β.).

Σύνοψη – Δημόσια Οικονομικά

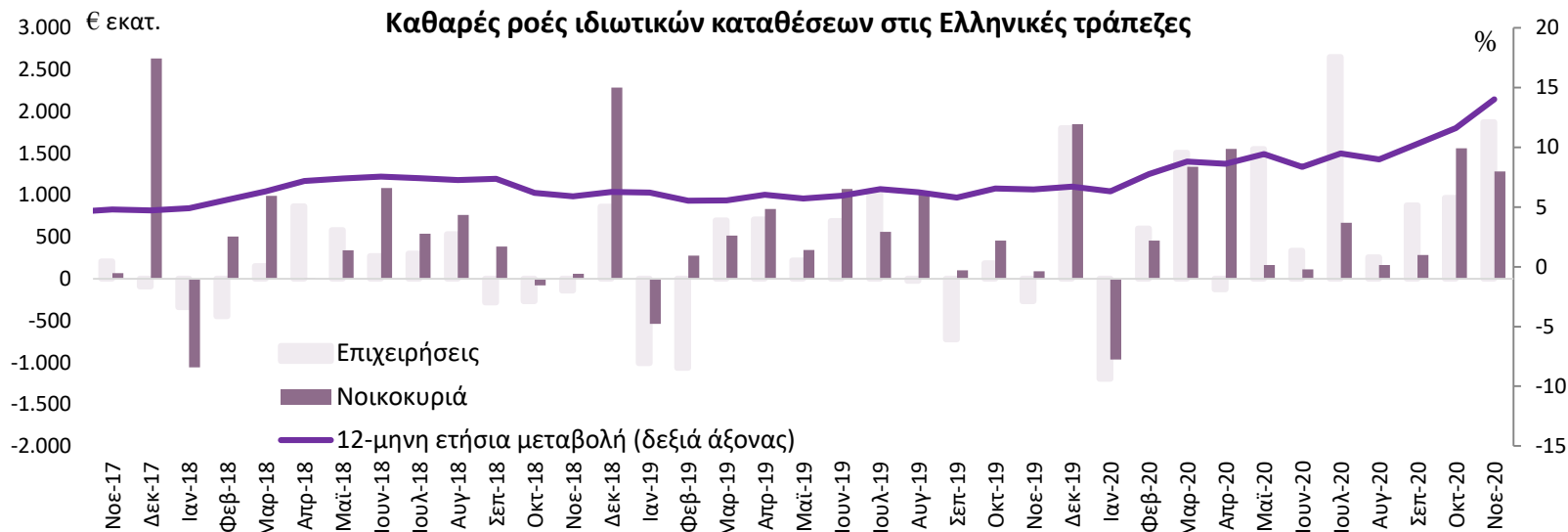
- **Επιδείνωση δημόσιων οικονομικών** και τον Οκτώβριο σε σχέση με πέρυσι, **από έντονη αύξηση δαπανών (+45,5%)**, σχεδόν αποκλειστικά από έκτακτες μεταβιβάσεις λόγω COVID-19 (88,6% της ανόδου). Ενίσχυση και των εσόδων (+4,5%), πρωτίστως από περισσότερες επιχορηγήσεις από την ΕΕ και αύξηση των λοιπών έμμεσων φόρων.
- Στην περίοδο **Ιανουαρίου-Οκτωβρίου του 2020 υποχώρηση εσόδων** σε σχέση με το 2019 κυρίως από λιγότερες εισπράξεις έμμεσων (-€4,39 δισεκ. ή -19,2%) και άμεσων φόρων (-€2,11 δισεκ. ή -17,1%)
- **Διεύρυνση δαπανών** κυρίως από πληρωμές τρεχουσών μεταβιβάσεων (+3,18 δισεκ. ή +134,6%), για τη στήριξη νοικοκυριών και επαγγελματιών, καθώς και επιδοτήσεων (+€2,59 δισεκ. ή +207,9%)
- **Πρωτογενές έλλειμμα** Γενικής Κυβέρνησης στο δεκάμηνο €6,75 δισεκ., έναντι πρωτογενούς πλεονάσματος €7,4 δισεκ. πριν ένα χρόνο
- Στο ιστορικά χαμηλό επίπεδο του 0,75% η **απόδοση των ελληνικών 10-ετών ομολόγων** το Νοέμβριο, συνοδευόμενη από μείωση του spread σε σχέση με τα αντίστοιχα Γερμανικά ομόλογα σε ελάχιστο επίπεδο 11-ετίας

7. Τραπεζικά

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

«Προοπτική εξόδου από την πανδημία ενώ το δεύτερο κύμα συνεχίζεται»

Η αύξηση των τραπεζικών καταθέσεων επιταχύνθηκε το Νοέμβριο, κυρίως μεταξύ των επιχειρήσεων

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 11/2020

Ο 12-μηνος ρυθμός ετήσιας αύξησης των καταθέσεων κατέγραψε νέο υψηλό 12-ετίας το Νοέμβριο, με 14,3%
Η αύξηση της ιδιωτικής αποταμίευσης που παρατηρήθηκε μετά την έξαρση της πανδημίας αλλά και τα μέτρα τόνωσης ρευστότητας των επιχειρήσεων επηρέασαν θετικά την ταχύτητα ανάκαμψης των ιδιωτικών καταθέσεων

Οι Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις εκταμίευσαν €1,2 δισεκ. νέα δάνεια τακτής λήξης το Νοέμβριο

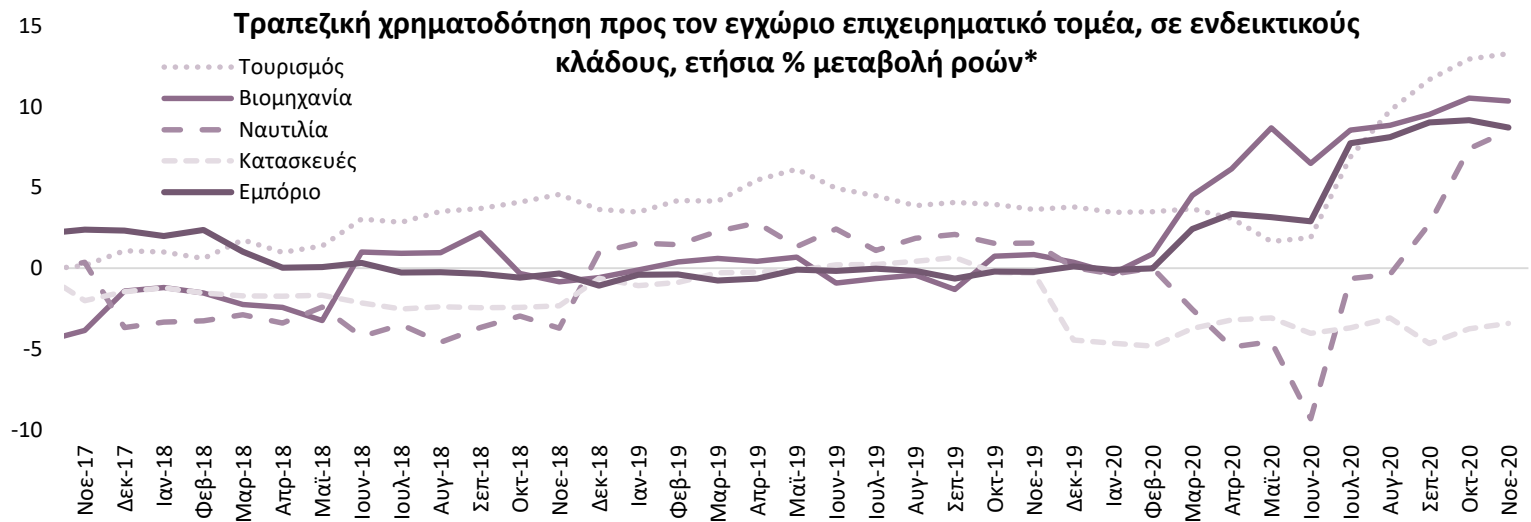
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 11/2020

Η ανάκαμψη της χρηματοδότησης προς τις ΜΧΕ συνεχίζεται υπό την επίδραση των εγγυοδοτικών προγραμμάτων του ΤΕΠΙΧ, και των διευκολύνσεων χρηματοδότησης των τραπεζών από την ΕΚΤ

Το σύνολο των νέων δανείων τακτής λήξης προς τις ΜΧΕ το διάστημα Μαρτίου-Νοεμβρίου 2020 ξεπέρασε τα €12,3 δισεκ.

Η χρηματοδότηση των νοικοκυριών συνέχισε να μειώνεται σε ετήσια βάση, με μόνο €121 εκατ. νέα δάνεια τακτής λήξης το Νοέμβριο

Υψηλή πιστωτική επέκταση το Νοέμβριο στους περισσότερους κλάδους, με εξαίρεση τις Κατασκευές και τους επαγγελματίες

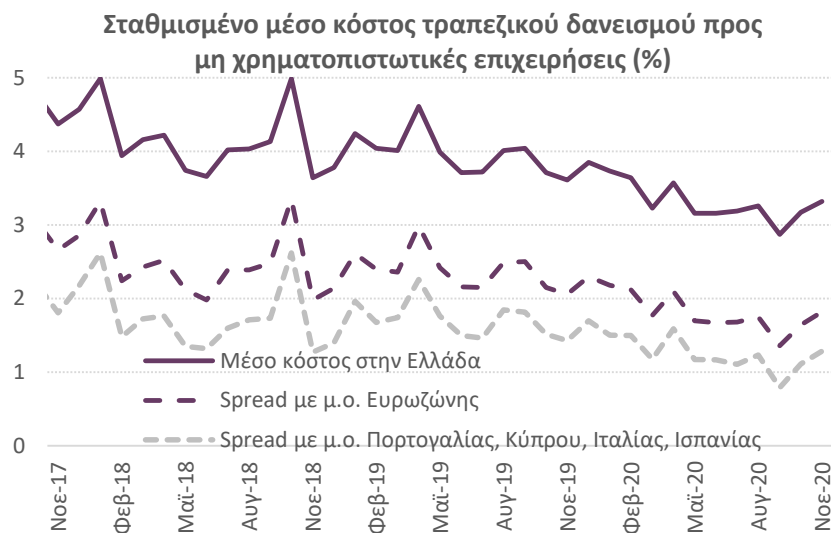
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 11/2020

* Οι ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, τις συναλλαγματικές διαφορές και τις αναταξινομήσεις/μεταβιβάσεις δανείων

Πέρα από τη βιομηχανία, νέες καθαρές πιστώσεις καταγράφονται και σε ναυτιλία, εμπόριο και τουρισμό, μέσα από την αξιοποίηση των μέτρων για την ενίσχυση ρευστότητας των πληττόμενων επιχειρήσεων

Τα μέσα επιτόκια νέου δανεισμού αυξήθηκαν προς τις επιχειρήσεις ενώ μειώθηκαν οριακά για τα νοικοκυριά το Νοέμβριο

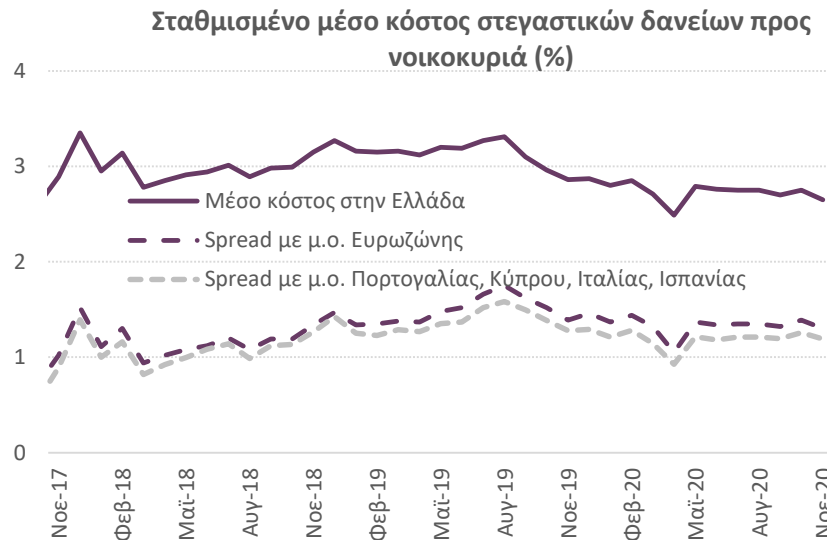
Το κόστος νέου δανεισμού των ελληνικών επιχειρήσεων αυξήθηκε το Νοέμβριο στο 3,3%, με αποτέλεσμα η απόκλιση από τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ να διευρυνθεί

Πηγή: ΕΚΤ, έως 11/2020

Το κόστος νέου δανεισμού συνεχίζει να αποκλίνει από τον μ.ό. του «νότου» της Ευρωζώνης, κατά περίπου 119 μ.β. για τα νοικοκυριά και 129 μ.β. για τις επιχειρήσεις

Το επιτόκιο νέων στεγαστικών δανείων προς τα νοικοκυριά μειώθηκε οριακά, στο 2,7%, οδηγώντας σε μείωση της απόκλιση από τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ

Οι τιμές των μετοχών αυξήθηκαν κατά 9,8% το Δεκέμβριο, κυρίως υπό την προσδοκία έναρξης του προγράμματος εμβολιασμών

Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών

Πηγή: Capital.gr, έως 12/2020

...ενώ ο μέσος όγκος ημερησίων συναλλαγών συνέχισε την ανοδική του πορεία, κατά 19% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, προσεγγίζοντας τα €87 εκατ. σε σχέση με €63 εκατ. κατά μ.ό. το 2020

Σύνοψη – Τραπεζικά

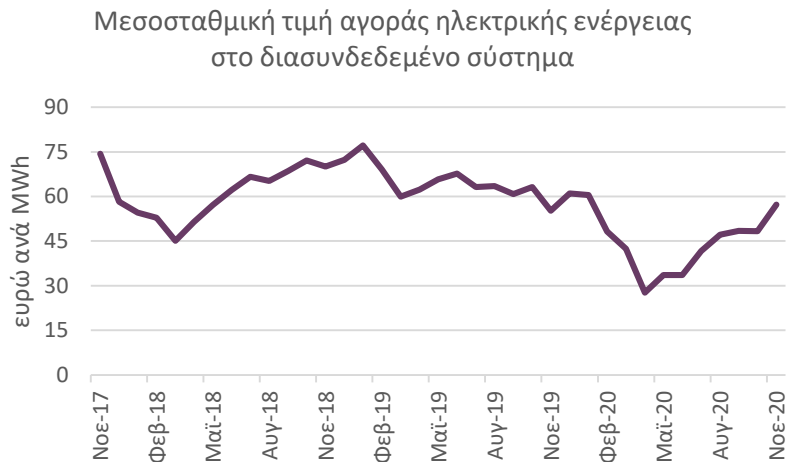
- Ο 12-μηνος ρυθμός ετήσιας αύξησης των ιδιωτικών **τραπεζικών καταθέσεων** κατέγραψε νέο υψηλό 12-ετίας το Νοέμβριο, με 14,3%. Η αύξηση των τραπεζικών καταθέσεων επιταχύνθηκε κυρίως μεταξύ των επιχειρήσεων.
- Η **πιστωτική επέκταση** προς Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις (ΜΧΕ) συνεχίστηκε με €1,2 δισεκ. νέα δάνεια το Νοέμβριο, υπό την επίδραση των μέτρων τόνωσης της ρευστότητας (εγγυοδοτικά, ΤΕΠΙΧ), και των διευκολύνσεων χρηματοδότησης των τραπεζών από την ΕΚΤ.
- Το σύνολο των **νέων δανείων** τακτής λήξης προς τις ΜΧΕ το διάστημα Μαρτίου-Σεπτεμβρίου 2020 ξεπέρασε τα €12,3 δισεκ.
- Η **πλειοψηφία των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας** κατέγραψε πιστωτική επέκταση το Νοέμβριο, με εξαίρεση τις κατασκευές και τους επαγγελματίες, ενώ συνεχίστηκε η πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά.
- Τα **επιτόκια νέου δανεισμού** των επιχειρήσεων σημείωσαν μικρή άνοδο το Νοέμβριο, διευρύνοντας την απόκλιση τους από το μέσο κόστος δανεισμού στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Αντίθετη τάση καταγράφηκε στα επιτόκια νέου δανεισμού προς τα νοικοκυριά.
- Η **χρηματιστηριακή αγορά** μετοχών κατέγραψε περαιτέρω άνοδο το Δεκέμβριο κατά 9,8% καθώς και αύξηση της συναλλακτικής δραστηριότητας, 39% υψηλότερη από τον μ.ό. στο σύνολο του 2020.

8. Ενέργεια, Υποδομές, Περιβάλλον

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

«Προοπτική εξόδου από την πανδημία ενώ το δεύτερο κύμα συνεχίζεται»

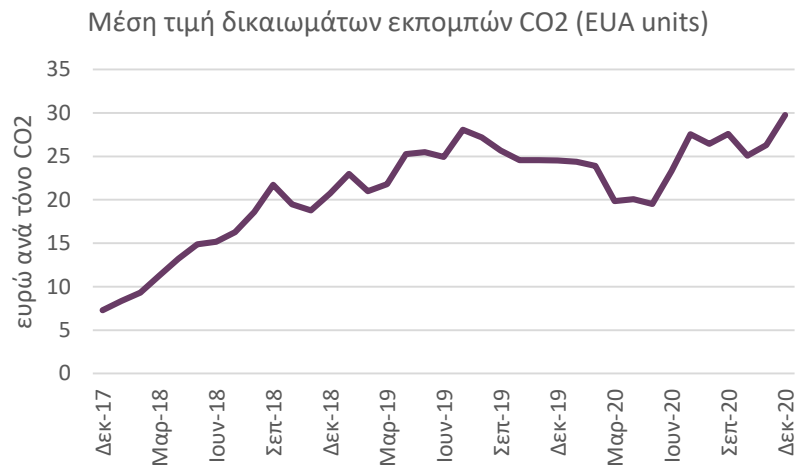
Το κόστος ηλεκτρικής ενέργειας στη χονδρεμπορική αγορά τον Νοέμβριο αυξήθηκε κατά 3,7% σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2019...

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 11/2020

Η μεσοσταθμική τιμή αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα (Οριακή Τιμή Συστήματος) διαμορφώθηκε το Νοέμβριο στα 57,3 €/MWh, αυξημένη κατά 18,6% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα

...ενώ και η τιμή των δικαιωμάτων εκπομπών CO₂, σημείωσε ιστορικό μέγιστο τον Δεκέμβριο

Πηγή: ΛΑΓΓΗ, έως 12/2020

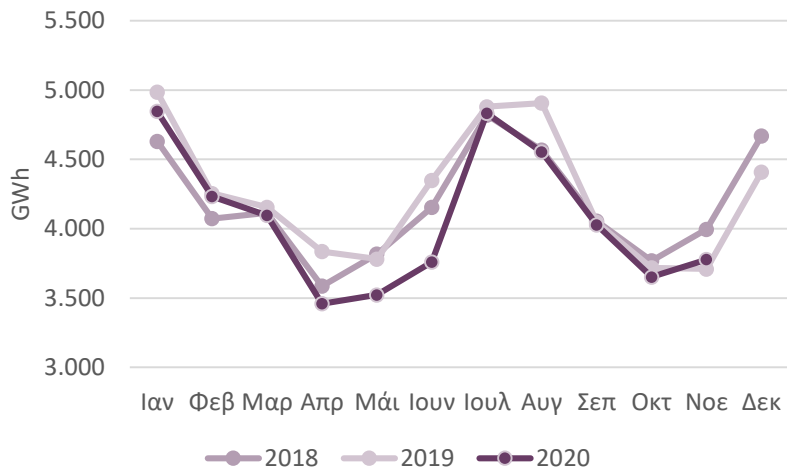
Η μέση τιμή των δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ το Δεκέμβριο διαμορφώθηκε στα 29,75 €/tCO₂, αυξημένη κατά 13% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα

Αύξηση κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, διατηρούν οι επενδύσεις σε ΑΠΕ τον ανοδικό ρυθμό τους.

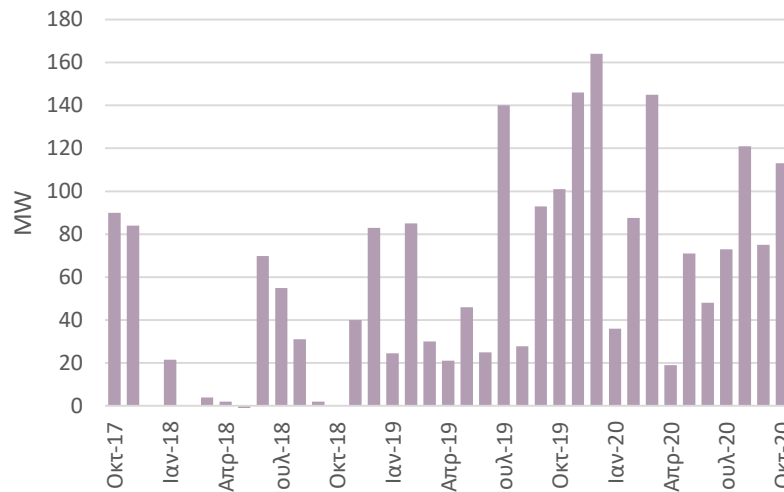
Η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα διαμορφώθηκε τον Νοέμβριο στις 3.777 GWh, αυξημένη κατά 1,8% συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους

Η εγκατεστημένη ισχύς ΑΠΕ για ηλεκτροπαραγωγή αυξήθηκε τον Οκτώβριο κατά 113 MW

Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα

Νέα εγκατεστημένη ισχύς ΑΠΕ

*Δεν συμπεριλαμβάνεται η ισχύς από υδροηλεκτρικούς σταθμούς.

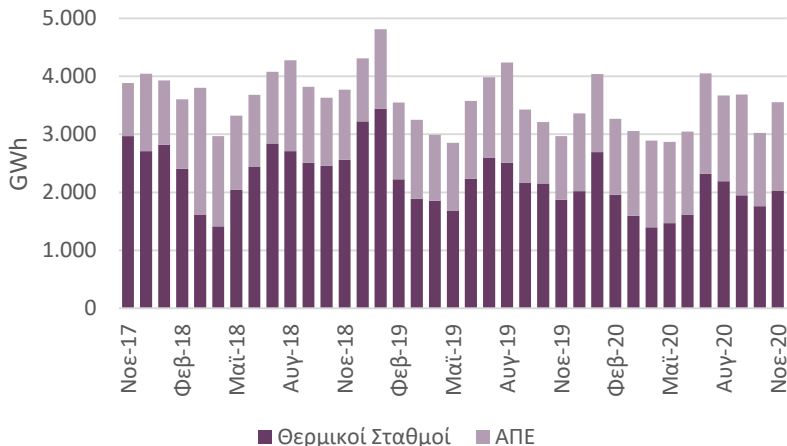
Πηγή: ΔΑΠΕΕΠ, έως 10/2020

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 11/2020

Αυξήθηκε η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ και θερμικούς σταθμούς. Μειώθηκαν οι καθαρές εισαγωγές.

Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από θερμικούς σταθμούς στο διασυνδεδεμένο σύστημα τον Νοέμβριο αυξήθηκε κατά 8,3%, ενώ από ΑΠΕ αυξήθηκε κατά 39,2% συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους

Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από θερμικούς σταθμούς και ΑΠΕ* στο διασυνδεδεμένο σύστημα

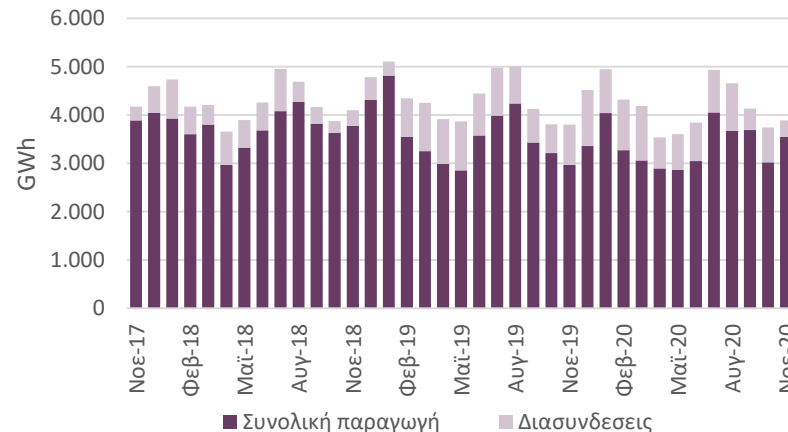

*Συμπεριλαμβάνεται η ενέργεια από υδροηλεκτρικούς σταθμούς

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 11/2020

Η συνολική εγχώρια παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας τον Νοέμβριο αυξήθηκε κατά 19,7% και οι καθαρές εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας μειώθηκαν κατά 60,2%, συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του 2019

Συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και ισοζύγιο διασυνδέσεων στο διασυνδεδεμένο σύστημα*

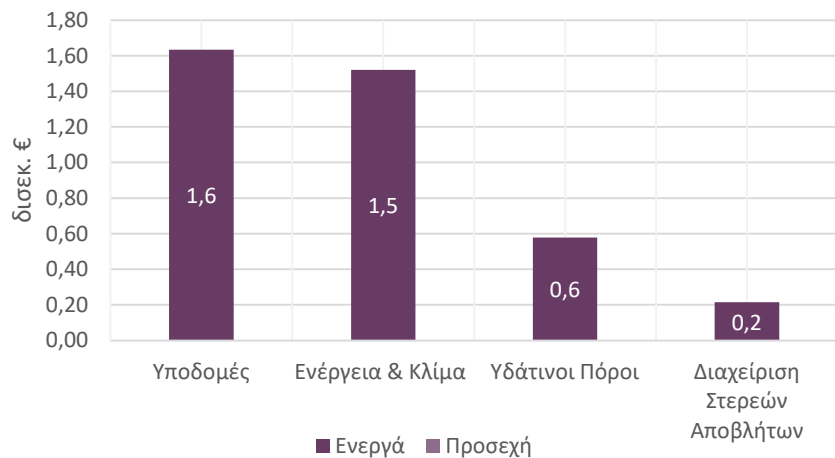

*Δεν συμπεριλαμβάνονται οι απώλειες συστήματος. Οι διασυνδέσεις αφορούν στις καθαρές εισαγωγές.

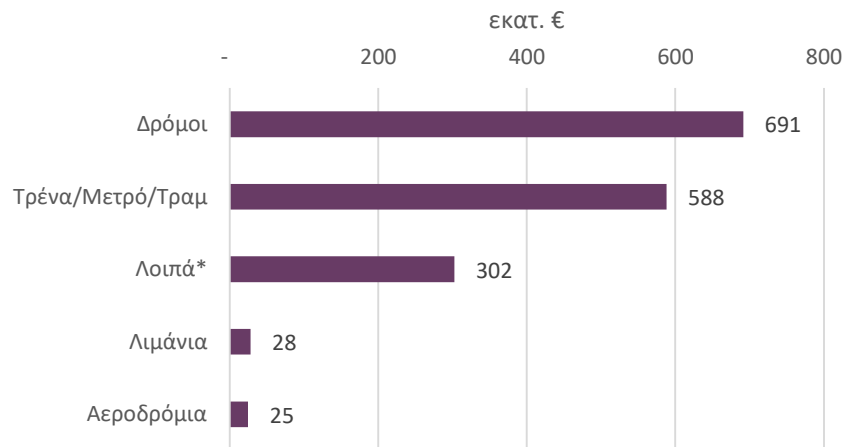
Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 11/2020

Το «Εξοικονομώ – Ενέργειες» (προϋπολογισμού €897 εκατ.) αυξάνει τις προσκλήσεις για ενέργεια και κλίμα. Παράταση προσκλήσεων για απόβλητα και κλίμα στο 2021.

Τρέχουσες προσκλήσεις έργων*

Υποδομές - Ανοιχτές προσκλήσεις

*Αφορά σε προσκλήσεις έργων μέσω ΕΣΠΑ 2014-2020, ΣΔΙΤ και σχέδια επενδύσεων στο πλαίσιο παραχωρήσεων ΤΑΙΠΕΔ έως 12/2020. Κάθε μια από τις κατηγορίες περιλαμβάνει τα εξής έργα:

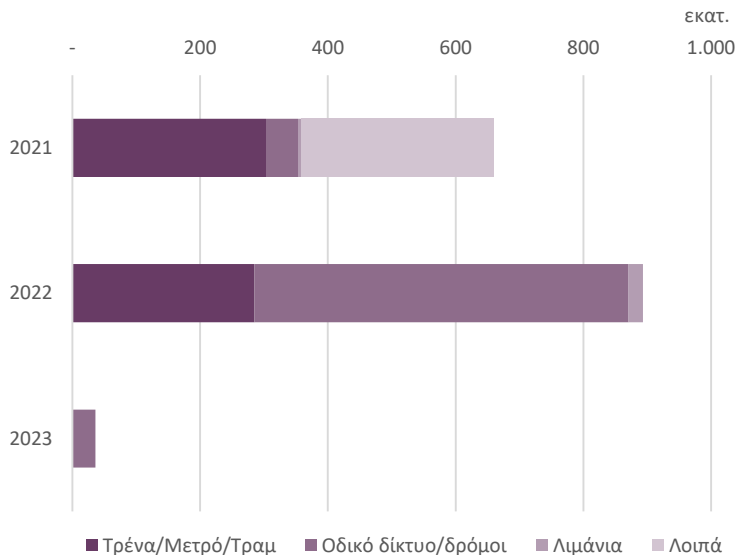
- Υποδομές: Οδικά δίκτυα-δρόμοι, μέσα σταθερής τροχιάς, λιμάνια, αεροδρόμια κλπ.
- Ενέργεια & Κλίμα: Βελτίωση ενεργειακής αποδοτικότητας κτιρίων, πρόληψη κινδύνων από πλημμύρες και πυρκαγιές, ενεργειακή διασύνδεση απομακρυσμένων περιοχών και λοιπά
- Υδάτινοι πόροι: Συλλογή και επεξεργασία υγρών αποβλήτων / αστικών λυμάτων, αποδοτική διαχείριση πόσιμου ύδατος, γενικότερες υποδομές διαχείρισης υδάτινων πόρων
- Στερεά Απόβλητα: Δημιουργία πράσινων σημείων, ανάπτυξη συστημάτων συλλογής βιοαερίου, αστικά απόβλητα, μονάδες κομποστοποίησης κλπ.

Πηγές: ΕΣΠΑ 2014-2020 και ΣΔΙΤ, έως 12/2020

*Στα Λοιπά συγκαταλέγονται έργα αναβάθμισης αστικού περιβάλλοντος, υποδομές άθλησης, έργα ανάδειξης πολιτιστικής κληρονομιάς κλπ.

Πάνω από το 38% των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης στην Ελλάδα σε έργα και επενδύσεις πράσινης ανάπτυξης

Τρέχουσες προσκλήσεις έργων σε υποδομές, ανά κατηγορία έργου και έτους

* Περιλαμβάνονται επενδύσεις σε ενέργειες του ΤΑΙΠΕΔ ολοκληρωμένες το 2020, βάσει του προϋπολογισμού επενδύσεων
Πηγές: ΕΣΠΑ 2014-2020, ΣΔΙΤ, ΤΑΙΠΕΔ έως 12/2020

- Θεσμικό πλαίσιο που θα οδηγήσει στην υλοποίηση πληθώρας έργων στη διαχείριση στερεών αποβλήτων:
 - Νέος Εθνικός Σχεδιασμός Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦΕΚ 185Α/29-09-20), που προβλέπει εκτός των άλλων τη συμμετοχή δημόσιων και ιδιωτικών φορέων σε όλα τα στάδια της επεξεργασίας αποβλήτων αλλά και τη δυνατότητα ενεργειακής αξιοποίησης
 - Νόμος για τα Πλαστικά μιας Χρήσης (Ν.4736/2020) με κατάργηση συγκεκριμένων πλαστικών και στόχων για συλλογή και ανακύκλωση
 - Σε διαβούλευση το νομοσχέδιο για το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων
- Αναμένεται τόνωση των σχετικών επενδύσεων και από τα ΣΔΙΤ, των οποίων η προκήρυξη έχει καθυστερήσει
- Σημαντικοί πόροι από τις κατευθύνσεις για το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που κατατέθηκε στην ΕΕ στο τέλος Νοεμβρίου σε έργα και επενδύσεις πράσινης μετάβασης. Ενδεικτικά:
 - Ενεργειακή αναβάθμιση κτηρίων (τμήμα των αναμενόμενων πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης έχει διατεθεί στην πρόσκληση για το Εξοικονομώ-Αυτονομώ)
 - Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή: αντιπλημμυρικά, προστασία από καταστροφές, στρατηγικές αστικές αναπλάσεις
 - Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων
 - Δημιουργία σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων
 - Διασύνδεση δικτύων μεταφοράς και διανομής ενέργειας
- Οριστικοποίηση νέας αρχιτεκτονικής ΕΣΠΑ 2021-2027: Κεφάλαια €4,995 δισεκ. για το Στόχο Πολιτικής (Σ.Π.2) που αφορά σε περιβάλλον, ενέργεια και πολιτική προστασία. Οι προσκλήσεις δεν αναμένονται νωρίτερα από το φθινόπωρο του 2021.

Σύνοψη – Ενέργεια, Υποδομές, Περιβάλλον

- Στην **αγορά ηλεκτρικής ενέργειας** τον Νοέμβριο, η κατανάλωση αυξήθηκε κατά 1,8% από τον ίδιο μήνα του 2019 ενώ, το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας στη χονδρεμπορική αγορά κατέγραψε αύξηση 3,7% σε ετήσια βάση.
- Οι **επενδύσεις σε ΑΠΕ** σημείωσαν άνοδο τον Οκτώβριο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα και η **παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ** τον Νοέμβριο αυξήθηκε κατά 39,2% συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του 2019, ενώ οι συνολικές καθαρές εισαγωγές μειώθηκαν κατά 60,2% σε ετήσια βάση.
- Η **μέση τιμή δικαιωμάτων εκπομπών CO₂** σημείωσε ιστορικό υψηλό τον Δεκέμβριο
- Στα **δημόσια έργα**, το «Εξοικονομώ – Αυτονομώ» (€897 εκατ.) οδηγεί την αύξηση σε προσκλήσεις για ενέργεια και κλίμα. Παράταση προσκλήσεων για απόβλητα και κλίμα στο 2021.
- Κεφάλαια €5 δισεκ. για το Στόχο Πολιτικής του **ΕΣΠΑ 2021-2027** που αφορά σε περιβάλλον, ενέργεια και πολιτική προστασία (Σ.Π.2). Οι προσκλήσεις του νέου ΕΣΠΑ δεν αναμένονται νωρίτερα από το φθινόπωρο του 2021.
- Πάνω από το 38% των πόρων του **Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάκαμψης** αναμένεται για έργα και επενδύσεις πράσινης ανάπτυξης.